

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR.410.1.3.2024

Pan
Wojciech Legawiec
Prezes Agencji Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa
ul. Poleczki 33
02-822 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.98.2024
Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli
z dnia 28 maja 2024 r.

P/24/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. Wykonanie planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, realizacja zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ul. Poleczki 33, 02-822 Warszawa

Kierownik jednostki kontrolowanej

Wojciech Legawiec Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 10 stycznia 2024 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła: Halina Szymańska Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, od 20 października 2020 r. do 9 stycznia 2024 r.

(akta kontroli str. 14-20)

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kontrolerzy

1. Juliusz Rzeszotarski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr KRR/10/2024 z 8 stycznia 2024 r.
2. Artur Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr KRR/12/2024 z 8 stycznia 2024 r.
3. Maciej Kucharski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr KRR/19/2024 z 8 stycznia 2024 r.
4. Katarzyna Goławska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli przeprowadzenia nr KRR/11/2024 z 8 stycznia 2024 r.
5. Piotr Mach, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli przeprowadzenia nr KRR/13/2024 z 8 stycznia 2024 r.

(akta kontroli str. 1-10)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania w 2023 r. planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR lub Agencja), a także realizacji zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności podejmowanych działań.

Ocenie podlegały w szczególności:

- planowanie i wykonanie przychodów ARiMR, w tym działania związane z egzekucją należności,
- planowanie i wykonanie kosztów, a także wydatków, w tym majątkowych oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji,
- wykorzystanie otrzymanych dotacji z budżetu państwa, w tym na realizację programów finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej (dalej: UE),
- gospodarowanie wolnymi środkami,
- sporządzenie sprawozdań budżetowych (rocznych oraz za IV kwartał 2023 r.), a także sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r.,

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

Zakres kontroli

- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań.
- Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań:
- analizy prawidłowości zmian planu finansowego,
  - analizy wykonania planu przychodów,
  - analizy stanu należności pozostałych do zapłaty, w tym szczegółowa kontrola windykacji zaległości, zastosowania ulg w spłacie należności oraz umorzeń,
  - kontroli realizacji kosztów, w tym finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej,
  - analizy poniesionych wydatków, w tym majątkowych,
  - analizy realizacji zadań oraz efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
  - szczegółowej kontroli wybranej próby kosztów bieżących i wydatków majątkowych,
  - kontroli płatności realizowanych w ramach zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu UE,
  - kontroli wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego,
  - analizy wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
  - analizy stanu zobowiązań,
  - analizy stosowanych procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań,
  - analizy prawidłowości sporządzenia sprawozdań: z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za grudzień 2023 r., z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2023 r., z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2023 r. (Rb-BZ2), o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2023 r. (Rb-Z).

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV – Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. odstąpiono od badania systemu rachunkowości i ksiąg rachunkowych ARiMR, z uwagi na następujące przesłanki:

- w poprzedniej kontroli wykonania budżetu państwa oraz w innych kontrolach prowadzonych w ARiMR nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- w trakcie bieżącej kontroli nie ujawniono nieprawidłowości, które mogły mieć wpływ na prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- opinie o sprawozdaniach finansowych ARiMR za lata 2020–2022 były pozytywne (bez zastrzeżeń).

(akta kontroli str. 4474)

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego w 2023 r. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz realizację zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej.

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

Agencja dokonywała prawidłowo zmian planu finansowego. Badanie próby należności przeterminowanych oraz wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego nie wykazało nieprawidłowości. W 2023 r. prawidłowo gospodarowano wolnymi środkami. W wyniku szczegółowej kontroli próby zrealizowanych wydatków na zadania finansowane z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej nie stwierdzono nieprawidłowości.

Sprawozdania budżetowe miesięczne za grudzień 2023 r. (Rb-40), roczne za 2023 r. (Rb-BZ2) i za IV kwartał 2023 r. (Rb-35) oraz sprawozdanie w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r. (Rb-Z) zostały sporządzone prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Sprawozdania sporządzone zostały na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: sprawozdawczości budżetowej, sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych, a także sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym³.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie planu finansowego agencji wykonawczej

Opis stanu
faktycznego

Roczny plan finansowy ARiMR określony został w tabeli nr 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r.⁵

Plan finansowy ARiMR został zmieniony jedenastokrotnie. Zmiany planu finansowego wynikały ze zmian legislacyjnych stanowiących podstawę funkcjonowania Agencji. Wiązały się one z rozszerzeniem zakresu rzeczowego zadań ARiMR realizowanych w ramach pomocy krajowej, w związku ze zmianami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁶ (dalej: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie niektórych zadań ARiMR). Zmiany dotyczyły między innymi uwzględnienia w planie finansowym Agencji przychodów z dotacji celowej i Funduszu Pomocy na realizację 20 nowych zadań. Spośród zadań wykonywanych przez ARiMR w 2023 r., 12 było realizowanych również na podstawie warunków określonych w Komunikacie Komisji Europejskiej „Tymczasowe kryzysowe i przejściowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy”⁷.

Dyrektor Departamentu Finansowego w ARiMR wyjaśniła m.in., że zmiany planu finansowego ARiMR następowały również w związku z:

- decyzjami Rady Polityki Pieniężnej dotyczącymi zmian stopy redyskonta weksli NBP lub stopy referencyjnej WIBOR 3M ponad wartości, przy których dokonano obliczeń kwot na etapie opracowywania projektu planu finansowego ARiMR na dany rok budżetowy,

³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 454), rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 652), rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1731).

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm., dalej: ustawa budżetowa na rok 2023.

⁶ Dz. U. poz. 187, ze zm.

⁷ Dz. Urz. UE. C 101 z 17.03.2023 str. 3.

- innymi decyzjami Kierownictwa MRiRW związanymi z zadaniami, jakie ARiMR będzie realizowała w danym roku budżetowym,
- koniecznością aktualizacji planowanych przychodów i dochodów oraz kosztów i wydatków na dany rok budżetowy.

Departament Finansowy w ARiMR opracowywał projekty zmiany planu finansowego ARiMR na 2023 r. zgodnie z zasadami zawartymi w zarządzeniu nr 10/2018 Prezesa ARiMR z dnia 1 lutego 2018 r. w sprawie ustalania, dokonywania zmian, monitoringu realizacji planu finansowego ARiMR oraz sposobu i terminów zapotrzebowania środków finansowych z budżetu państwa, na podstawie propozycji zgłaszanych przez poszczególne komórki merytoryczne, dokonując analizy tych propozycji pod względem możliwości ich sfinansowania w ramach dostępnych limitów środków określonych w planie finansowym ARiMR na 2023 r.

Na każdą ze zgłoszonych przez Agencję zmian, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyraził zgodę. Zmiany planu finansowego ARiMR nie powodowały zwiększenia zobowiązań ani pogorszenia wyniku finansowego Agencji, stosownie do art. 21 ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸.

Wszystkie zmiany planu finansowego ARiMR na 2023 r. zostały dokonane prawidłowo w trybie art. 21 ust. 5 i ust. 6 ufp.

W planie finansowym ARiMR na 2023 r. nie dokonywano zmian mających na celu realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 na mocy art. 15zh ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 i innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁹.

(akta kontroli str. 839-946, 1237-1716, 2122-2519, 3214, 3511-3715, 5136-5221)

1.1 Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

W części A planu finansowego ARiMR na 2023 r. stanowiącego tabelę 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2023 zaplanowano przychody ogółem w kwocie 2 978 639 tys. zł. W 2023 r. planowane przychody ujęte w ustawie budżetowej na rok 2023 zostały zwiększone o kwotę 8 648 243 tys. zł do kwoty 11 626 882 tys. zł, tj. o 290,3%. Zrealizowane przychody wyniosły 9 946 007,1 tys. zł, co stanowiło 85,5% planu po zmianach i były wyższe o 3 512 599,1 tys. zł, tj. o 54,6% od przychodów wykonanych w 2022 r. (6 433 408 tys. zł).

Wyższe o 54,6% przychody ogółem w porównaniu do wykonania przychodów w 2022 r. wynikały z:

1. Przyznania w 2023 r. w planie po zmianach dotacji podmiotowej w kwocie 1 750 031 tys. zł wyższej o 458 771,1 tys. zł, tj. o 35,5% od kwoty wykorzystanej dotacji podmiotowej w 2022 r. (1 291 259,9 tys. zł); zaplanowana dotacja podmiotowa w 2023 r. wykorzystana została w wysokości 1 566 481,2 tys. zł, tj. w 89,5% planu po zmianach i w kwocie wyższej o 275 221,3 tys. zł, tj. o 21,3% od dotacji podmiotowej wykorzystanej w 2022 r.; spowodowane było to głównie wzrostem kosztów administracyjnych służących zabezpieczeniu realizacji zwiększonych zadań w ramach ustawowej pomocy krajowej (w tym również zadań realizowanych ze środków Funduszu Pomocy), ale również obsłudze zadań realizowanych w ramach programów współfinansowanych ze środków z budżetu UE, które

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm. (dalej: ufp).

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 340, ze zm.

zgodnie z art. 21 ust. 4a ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹⁰ nie były ujmowane w planie finansowym;

2. Przyznania w 2023 r. w planie po zmianach dotacji celowej w kwocie 3 187 851 tys. zł na realizację zadań ustawowych, wyższej o 1 302 081,1 tys. zł, tj. o 69% w stosunku do wykonania w 2022 r. (1 885 769,9 tys. zł); zaplanowana dotacja celowa w 2023 r. została wykonana w kwocie 2 335 498,1 tys. zł, co stanowiło 73,3% planu po zmianach i w kwocie wyższej o 449 728,2 tys. zł, tj. o 23,8% od kwoty wykonania dotacji celowej w 2022 r.; dotacja celowa w 2023 r. została wykorzystana na finansowanie m.in. 14 nowych zadań w ramach pomocy krajowej, tj.:
  - 1) Pomoc dla producenta rolnego, który poniósł dodatkowe koszty w wyniku braku stabilizacji na rynku pszenicy, gryki lub kukurydzy spowodowanej agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy – plan 715 000 tys. zł,
  - 2) Program 2023 Locha+ – plan 500 000 tys. zł,
  - 3) Dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w § 13zv rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie niektórych zadań ARiMR – plan 250 000 tys. zł,
  - 4) Pomoc dla producenta rolnego, który zakupił materiał siewny kategorii elitarny lub kwalifikowany gatunków roślin uprawnych zgodnie z § 13zza rozporządzenia Rady Ministrów rozporządzenia z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie niektórych zadań ARiMR – plan 210 000 tys. zł,
  - 5) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących drzewach owocowych oraz dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu – plan 200 000 tys. zł,
  - 6) Dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych – plan 150 000 tys. zł,
  - 7) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu – plan 150 000 tys. zł,
  - 8) Pomoc dla producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu – plan 75 000 tys. zł,
  - 9) Pomoc dla producentów malin – plan 55 000 tys. zł,
  - 10) Pomoc dla producenta rolnego, któremu zagraża utrata płynności finansowej w związku z zakłóceniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy na dofinansowanie w 2023 r. zakupu nawozów mineralnych innych niż wapno nawozowe i wapno nawozowe zawierające magnez od podmiotów prowadzących działalność w zakresie obrotu nawozami lub sprzedaży nawozów – plan 50 000 tys. zł,
  - 11) Sfinansowanie kosztów podatku od towarów i usług organizacjom pozarządowym (będącym ostatecznymi odbiorcami wsparcia w ramach części nr 4 inwestycji A1.4.1 Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (dalej: KPO) zgodnie z art. 5a ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – plan 15 000 tys. zł,
  - 12) Pomoc dla producentów kalafiorów lub brokułów – plan 5000 tys. zł,
  - 13) Pomoc dla podmiotu, który prowadzi działalność gospodarczą w sektorze rybołówstwa lub akwakultury, będącemu armatorem statku rybackiego posiadającym specjalne zezwolenie połowowe wydane na 2022 r. na obszar

---

¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz.1199.

- Zalewu Szczecińskiego lub Zalewu Kamieńskiego lub jeziora Dąbie – plan 2600 tys. zł,
- 14) Pomoc dla podmiotu, który prowadzi działalność gospodarczą w sektorze rybołówstwa lub akwakultury, będącemu uprawnionym do rybactwa prowadzącym chów lub hodowlę ryb z wykorzystaniem wód rzeki Odry, kanałów odrzańskich lub starorzeczy połączonych z rzeką Odrą lub prowadzącym połowy ryb rybackimi narzędziami i urządzeniami połowowymi w obwodach rybackich ustanowionych na wodach rzeki Odry, kanałów odrzańskich lub starorzeczy połączonych z rzeką Odrą w celu wprowadzenia ryb do obrotu – plan 400 tys. zł;
3. Przyznania w 2023 r. środków z Funduszu Pomocy w kwocie 6 450 000 tys. zł, na realizację zadań pomocy krajowej, wyższych o 3 832 907,7 tys. zł, tj. o 146,5% w stosunku do wykonania w 2022 r. (2 617 092,3 tys. zł), co spowodowane było przyznaniem środków na realizację sześciu nowych zadań:
    - 1) Pomoc dla producenta rolnego, któremu zagraża utrata płynności finansowej w związku z zakłóceniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy na dofinansowanie zakupu nawozów mineralnych innych niż wapno nawozowe i wapno nawozowe zawierające magnez od podmiotów prowadzących działalność w zakresie obrotu nawozami lub sprzedaży nawozów – plan 2 800 000 tys. zł,
    - 2) Pomoc dla producenta rolnego, o której mowa w § 13zw rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dotycząca sprzedaży zbóż – plan 2 200 000 tys. zł,
    - 3) Dopłaty do innych zbóż i nasion oleistych – plan 610 000 tys. zł,
    - 4) Pomoc – transport zbóż i rzepaku – plan 400 000 tys. zł;
    - 5) Dodatkowe koszty związane z zakupem mokrej kukurydzy – plan 240 000 tys. zł,
    - 6) Zapłata za sprzedaną kukurydzę – plan 200 000 tys. zł;
  4. Przyznania w 2023 r. dotacji celowej w planie po zmianach kwocie 83 100 tys. zł na finansowanie projektów z udziałem środków UE (na wydatki bieżące w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014–2020, Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027) wyższej o 1307,1 tys. zł, tj. o 1,6% w stosunku do wykonania w 2022 r. (81 792,9 tys. zł); dotacja celowa została wykorzystana w 2023 r. w kwocie 83 098,8 tys. zł, tj. w kwocie wyższej o 1305,9 tys. zł (o 1,6%) od wykonania dotacji celowej w 2022 r.;
  5. Przyznania w 2023 r. środków z budżetu UE w kwocie 2049 tys. zł na obsługę przez ARiMR projektu grantowego „Rozwój zielonej infrastruktury poprzez wsparcie ogrodów działkowych” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020; wykorzystanie środków wyniosło 1811,5 tys. zł, co stanowiło 88,4% planu po zmianach i było wyższe o 860,4 tys. zł, tj. o 90,5% od wykonania 2022 r. (951,1 tys. zł);
  6. Zaplanowania w 2023 r. wyższej kwoty o 40 273,6 tys. zł, tj. o 35,5% na pozostałe przychody (153 851 tys. zł), a wykonanie wyniosło 152 831,6 tys. zł, co stanowiło 99,3% planu po zmianach i było wyższe o 39 254,2 tys. zł, tj. o 34,6% od wykonania pozostałych przychodów w 2022 r. (113 577,4 tys. zł). Spowodowane to było głównie wzrostem przychodów z tytułu równowartości odpisów amortyzacyjnych.

Przychody z tytułu dotacji otrzymanych z budżetu państwa zrealizowano w kwocie 3 985 078,1 tys. zł, tj. 79,4% planu po zmianach (5 020 982 tys. zł). Stanowiły one 40,1% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji, umożliwiając wykonanie zadań wskazanych w zakresach rzeczowych umów na dotacje celowe, a także zadań związanych z funkcjonowaniem ARiMR finansowanych z dotacji podmiotowej. W 2023 r. zrealizowane przychody z tytułu dotacji ogółem były wyższe o 3 512 599,1 tys. zł, tj. 54,6% od wykonania takich przychodów w 2022 r. (6 433 408 tys. zł).

Środki z Funduszu Pomocy wydatkowano w kwocie 5 806 285,9 tys. zł, tj. 90% planu po zmianach (6 450 000 tys. zł) i były wyższe o 3 189 193,6 tys. zł, tj. o 121,9% od wykonania w 2022 r. (2 617 092,3 tys. zł). Stanowiły one 58,4% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji.

Pozostałe przychody uzyskane w kwocie 152 831,6 tys. zł, tj. 99,3% planu po zmianach, były wyższe o 39 254,2 tys. zł, tj. o 34,6% od wykonania pozostałych przychodów w 2022 r. (113 577,4 tys. zł). Stanowiły one 1,5% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji.

W wyniku kontroli przychodów z tytułu równowartości odpisów amortyzacyjnych w kwocie 15 776,7 tys. zł, tj. 11,5% wykonania tych przychodów w 2023 r. (136 630,4 tys. zł) nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 965-1233, 1717-1797, 2944-3091, 3759-3769, 4347-4350)

Zgodnie z danymi ujętymi w sprawozdaniu Rb-40 z wykonania planu finansowego ARiMR w 2023 r., należności długoterminowe i krótkoterminowe netto¹¹ na koniec 2023 r. wyniosły 236 615,9 tys. zł i były o 19 807,7 tys. zł, tj. o 7,7% niższe od należności netto na koniec 2022 r. (256 423,6 tys. zł).

Należności długoterminowe netto na koniec 2023 r. wyniosły 152 642,7 tys. zł i były niższe o 22 024,9 tys. zł, tj. o 12,6% od należności długoterminowych na koniec 2022 r. (174 667,6 tys. zł). Zmniejszenie należności długoterminowych wynikało m.in. ze zmniejszenia należności z tytułu udzielanej pomocy dla producentów świń na sfinansowanie nieuregulowanych zobowiązań, w formie nieprocentowanych pożyczek, jak i z tytułu pożyczek dla producentów rolnych.

Należności krótkoterminowe netto na koniec 2023 r. wyniosły 83 973,2 tys. zł i były o 2217,2 tys. zł wyższe, tj. o 2,7% od należności krótkoterminowych na koniec 2022 r. (81 756 tys. zł). Na wzrost należności krótkoterminowych miał wpływ m.in. przyrost należności z tytułu bieżącego funkcjonowania ARiMR o 771,2 tys. zł, tj. o 1845,4%.

Uwzględniając odpisy aktualizacyjne należności Agencji w 2023 r. w wysokości 260 869 tys. zł, kwota należności brutto wyniosła 497 484,9 tys. zł.

Należności przeterminowane (zaległości) Agencji według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniosły 263 444,9 tys. zł, tj. 53% należności brutto ARiMR na koniec 2023 r. i były wyższe o 9180,4 tys. zł, tj. o 3,6% od zaległości na koniec 2022 r. (254 264,5 tys. zł). Wzrost należności przeterminowanych wynikał m.in. z zarejestrowania nowych spraw w zakresie dochodzenia kosztów zastępstwa procesowego, kosztów związanych z wyjawieniem majątku oraz wyroków karnych z tytułu naprawienia szkody, zasądzonych na rzecz Agencji przez sądy, nienależnie pobranego ekwiwalentu za zalesianie gruntów rolnych i z innych tytułu dotyczących zwrotu pomocy krajowej udzielonej przez ARiMR. Należności przeterminowane w 72,6% dotyczyły należności z tytułu wykupu wierzytelności Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa, jak również wierzytelności sprzed okresu funkcjonowania tego funduszu.

¹¹ Należności netto to należności brutto pomniejszone o odpisy aktualizujące.

W 2023 r. Agencja odzyskała należności w kwocie 7480,9 tys. zł, która była wyższa o 2095,9 tys. zł (o 38,9%) od kwoty odzyskanej w 2022 r. (5385 tys. zł). Kwota umorzonych należności windykowanych bezpośrednio przez Agencję wyniosła 7547,5 tys. zł. Na podstawie oświadczenia Prezesa ARiMR dokonano 44 umorzeń na łączną kwotę 7487,5 tys. zł, a pięć umorzeń na łączną kwotę 60 tys. zł na podstawie umów zawartych z dłużnikami.

Na koniec 2023 r. wystąpiły również należności windykowane (zaległości) przez banki współpracujące z ARiMR z tytułu zwrotu dopłat przekazanych przez ARiMR do oprocentowania kredytów, udzielonych w ramach umów zawartych z bankami, w łącznej wysokości 457 473 tys. zł. Zgodnie z postanowieniami tych umów, Agencja realizowała dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych ze środków własnych banku, z zastrzeżeniem warunku, że jeżeli zaistnieją przesłanki zwrotu dopłat, banki zobowiązane były do wyegzekwowania od kredytobiorcy – we własnym imieniu i na swoją rzecz lub na rzecz ARiMR – zwrotu części oprocentowania wynikającego z umów o kredyt oraz przelania tych środków niezwłocznie na rachunek ARiMR. W ramach realizacji powyższych umów Agencja prowadziła 1071 spraw windykacji należności (w nadzorze) z bankami¹². Kwota ww. należności odzyskanych w 2023 r. wyniosła 5107,6 tys. zł, a kwota umorzonych należności wyniosła 3870 tys. zł. Na podstawie oświadczeń Prezesa ARiMR dokonano 11 umorzeń na łączną kwotę 2553,6 tys. zł, a osiem umorzeń na łączną kwotę 1316,4 tys. zł na podstawie zawartych umów z dłużnikami.

Szczegółowym badaniem objęto należności Agencji o najwyższych wartościach i najdłuższym okresie przeterminowania od 15 dłużników, w łącznej kwocie wynoszącej na koniec 2023 r. 70 731,7 tys. zł, z tego 13 spraw dłużników na kwotę 62 961,3 tys. zł z co stanowiło 23,9% należności przeterminowanych Agencji na koniec 2023 r. i dwóch spraw na kwotę 7770, 3 tys. zł, co stanowiło 1,7% należności prowadzonych przez banki w nadzorze Agencji. W badanych sprawach, w wyniku podjętych przez ARiMR działań w 2023 r. trzech spośród 15 dłużników uregulowało należności w łącznej kwocie 28,4 tys. zł. We wszystkich badanych sprawach, Agencja prowadziła na bieżąco dokumentację czynności dotyczących egzekwowania windykowanych należności.

(akta kontroli str. 3123-3207, 4480-4486, 4493-4508 4513, 4583-4591)

W 2023 r. z powodu przedawnienia odpisano z ksiąg rachunkowych ARiMR należności dotyczące dwóch spraw w kwocie 240,3 tys. zł. Wyksięgowania należności przedawnionych dokonano protokolarnie na podstawie ustalenia okoliczności związanych z przedawnieniem, w wyniku braku możliwości dochodzenia należności.

W 2023 r. w 119 sprawach umorzono lub udzielono ulg w spłacie należności w łącznej wysokości 16 516,3 tys. zł, z tego w 68 sprawach umorzono należności w kwocie 11 417,4 tys. zł oraz w 51 sprawach odroczone lub rozłożono na raty należności w kwocie 5098,9 tys. zł. Badanie dwóch spośród 68 umów w sprawie umorzenia należności w kwocie 3470,8 tys. zł (30,4% kwoty należności objętych umorzeniem) oraz dwóch umów spośród 51 w sprawie odroczenia lub rozłożenia na raty spłaty wierzytelności ARiMR w kwocie 1243,6 tys. zł, (24,4% kwoty należności objętych rozłożeniem na raty w 2023 r.) nie wykazało nieprawidłowości. Postępowania w badanych sprawach zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ufp, ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz procedurami wewnętrznymi.

(akta kontroli str. 4457-4473, 4493-4491, 5086-5113)

¹² ARiMR zawarła umowy o współpracę z 13 bankami udzielającymi kredyty z dopłatami Agencji do oprocentowania kredytów, natomiast z dwoma bankami współpraca odbywała się bez umów.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

1.2 Wykonanie planu kosztów

Planowane koszty ogółem w części A planu finansowego ARiMR na 2023 r. zostały ustalone w tabeli 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2023, w wysokości 3 026 866 tys. zł. W wyniku zmian planu finansowego dokonanych w 2023 r., planowane koszty uległy zwiększeniu o kwotę 8 648 243 tys. zł do kwoty 11 675 109 tys. zł, tj. o 285,7%. W 2023 r. poniesione przez Agencję koszty ogółem wyniosły 9 981 235,9 tys. zł i były niższe o 1 693 873,1 tys. zł, tj. o 14,5% od kwoty ujętej w planie po zmianach. W porównaniu do wykonania kosztów w 2022 r. (6 468 808,9 tys. zł), ich wykonanie w 2023 r. było wyższe o 3 512 427 tys. zł, tj. o 54,3% z uwagi na wyższe o 3 170 739,5 tys. zł, tj. o 63,9% koszty realizacji zadań oraz wyższe o 344 066,5 tys. zł, tj. o 22,9% koszty funkcjonowania Agencji.

(akta kontroli str. 4350)

W strukturze zrealizowanych kosztów ogółem udział miały koszty realizacji zadań ustawowych – 81,5% (8 133 377,9 tys. zł), koszty funkcjonowania Agencji – 18,5% (1 844 524,5 tys. zł).

Koszty realizacji zadań ustawowych w 2023 r. wyniosły 8 133 377,9 tys. zł i były niższe o 1 543 621,1 tys. zł, tj. o 16% od kwoty ujętej w planie po zmianach (9 676 999 tys. zł) oraz były wyższe o 3 170 739,5 tys. zł, tj. o 63,9% od poniesionych w 2022 r. (4 962 638,4 tys. zł). Wyższe wykonanie tych kosztów w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. spowodowane było w szczególności realizacją nowych zadań, a także wyższym zapotrzebowaniem na środki w zakresie pozostałych zadań.

Koszty funkcjonowania ARiMR wyniosły 1 844 524,5 tys. zł i były niższe o 142 738,5 tys. zł, tj. o 7,2% od kwoty ujętej w planie po zmianach wynoszącej 1 987 263 tys. zł i wyższe o 344 066,5 tys. zł, tj. o 22,9% od poniesionych w 2022 r. (1 500 458 tys. zł). Wyższe koszty funkcjonowania w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. wynikały w szczególności ze wzrostu funduszu wynagrodzeń wobec podwyższenia wynagrodzenia zasadniczego pracowników ARiMR w związku ze wzrostem z dniem 1 stycznia 2023 r. i z dniem 1 lipca 2023 r. minimalnego wynagrodzenia za pracę do poziomu odpowiednio 3490 zł i 3600 zł, podwyższenia wynagrodzeń, zgodnie z ustawą budżetową na rok 2023 o średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, ustalony w wysokości 107,8%, a także podwyższenia wynagrodzeń pracowników ARiMR od 1 lipca 2023 r. związanego z obsługą zwiększonej liczby instrumentów pomocowych.

Wyższe koszty funkcjonowania w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. spowodowane były również wzrostem cen w 2023 r. m.in. materiałów biurowych, części i akcesoriów samochodowych, paliwa, energii elektrycznej i ciepłej, remontów (nieruchomości, samochodów, sprzętu, urządzeń i mebli biurowych), najmu i dzierżawy lokali oraz eksploatacji budynków, tłumaczeń, odprowadzania ścieków, usług bankowych i transportowych.

Pozostałe koszty w 2023 r. wyniosły 3333,5 tys. zł, tj. 30,7% kwoty ujętej w planie po zmianach (10 847 tys. zł) i były niższe o 2379 tys. zł, tj. o 41,6% od poniesionych w 2022 r. (5712,5 tys. zł). W ramach tej pozycji ARiMR zrealizowała w 2023 r. koszty operacyjne, w tym m.in. kary i odszkodowania wypłacone na rzecz osób fizycznych, prawnych i innych jednostek organizacyjnych, opłaty sądowe, koszty zastępstwa procesowego sprawowanego przez przedstawicieli Prokuraturii Generalnej (opłata abonamentowa), koszty postępowania sądowego. Niepełne wykonanie planu

wynikało z trudności w precyzyjnym oszacowaniu kwot, które Agencja musiała ponieść w toku postępowań sądowych czy w ramach realizacji niekorzystnych dla ARiMR orzeczeń sądowych.

(akta kontroli str. 4350-4358)

Wydatki poniesione w 2023 r. przez ARiMR w ramach planu finansowego, finansowane były z dotacji budżetu państwa na 2023 r. otrzymanych od Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z części budżetowej 33 – Rozwój wsi oraz części 62 – Rybołówstwo, a także ze środków Funduszu Pomocy oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazał Agencji dotacje celowe w kwocie ogółem 2 590 187 tys. zł, które zrealizowano w wysokości 2 546 704,2 tys. zł, tj. 72,6% planu po zmianach (3 509 660 tys. zł), przeznaczając na:

- sfinansowanie zadań ustawowych w zakresie pomocy krajowej; z otrzymanej dotacji w kwocie 2 368 769 tys. zł Agencja wydatkowała 2 335 498,1 tys. zł, tj. odpowiednio 98,6% otrzymanej dotacji i 74,3% planowanych środków w wysokości 3 187 851 tys. zł, a niewykorzystane środki w kwocie 33 270,9 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW);
- inwestycje i zakupy inwestycyjne obejmujące głównie na budowę i rozbudowę systemów informatycznych ARiMR, zakup sprzętu informatycznego i biurowego, budowę i aktualizację Systemu Identyfikacji Działek Rolnych (LPIS), zakup środków transportu, przebudowę lokali; z otrzymanej na ten cel dotacji celowej w wysokości 138 318 tys. zł Agencja wydatkowała ogółem 128 107,3 tys. zł, tj. 98,9% otrzymanej dotacji i 53,7% planowanych środków w wysokości 238 709 tys. zł, a niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 10 210,7 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;
- realizację zadań wynikających z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020¹³ w celu wsparcia procesu wdrażania PROW 2014–2020 (pomoc techniczna); z dotacji celowej otrzymanej w kwocie 75 000 tys. zł Agencja wydatkowała 74 999 tys. zł na wydatki bieżące, tj. prawie 100% zaplanowanych środków w wysokości 75 000 tys. zł na ten cel, a niewykorzystane środki w kwocie 1,1 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;
- realizację zadania pn. „Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie wdrażania Priorytetów 1-3 i 5-6 oraz pomocy technicznej oraz w zakresie zadań delegowanych na podstawie art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego¹⁴, w ramach Priorytetu 4 Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze 2014–2020”¹⁵ (pomoc techniczna); z dotacji celowej otrzymanej w kwocie 5280 tys. zł Agencja wydatkowała 5 279,9 tys. zł, tj. prawie 100% planowanych wydatków (5280 tys. zł), a niewykorzystane środki w kwocie 0,1 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW;
- realizację zadania pn. „Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w ramach Priorytetów 1-5 objętych programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027, na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu

¹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 2298, ze zm.

¹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 2140.

¹⁵ Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014–2020 (dalej: PO Ryby 2014–2020).

zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027¹⁶ (pomoc techniczna); z dotacji celowej otrzymanej w kwocie 2820 tys. zł Agencja wydatkowała 100%.

Z dotacji podmiotowej otrzymanej z MRiRW w kwocie 1 598 139 tys. zł, na bieżące funkcjonowanie Agencji wykorzystano 1 566 481,2 tys. zł, tj. odpowiednio 98% otrzymanej dotacji i 89,5% planu po zmianach (1 750 031 tys. zł), a niewydatkowaną kwotę 31 657,8 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW.

Z przyznanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie umowy, środków z Funduszu Pomocy¹⁷ w kwocie 5 875 000 tys. zł, Agencja wydatkowała 5 806 285,9 tys. zł, tj. 98,8% przyznanych środków. Niewykorzystane środki w kwocie 68 714,1 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW.

Ze środków otrzymanych z Unii Europejskiej na pokrycie kosztów realizacji projektu w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020, w kwocie 2049 tys. zł Agencja wydatkowała 1811,5 tys. zł, tj. 88,4% przyznanych środków.

W planie finansowym ARiMR stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej na rok 2023, środki na wydatki majątkowe (inwestycje i zakupy inwestycyjne) zaplanowano w wysokości 240 859 tys. zł. W wyniku zmiany planu finansowego środki na wydatki majątkowe zostały zmniejszone o kwotę 2150 tys. zł do kwoty 238 709 tys. zł, a ich wykonanie na koniec 2023 r. wyniosło 128 107,3 tys. zł, tj. 53,7% planu po zmianach. Wydatki te były o 14 237,6 tys. zł, tj. o 10% niższe od wykonania w 2022 r. (142 344,9 tys. zł).

Główną przyczyną niewykonania planu finansowego w 2023 r. w ww. zakresie było niewykorzystanie środków na budowę i rozbudowę systemów IT ARiMR.

Zrealizowany zakres rzeczowy wydatków majątkowych obejmował m.in.:

- budowę i rozbudowę systemów IT ARiMR. Z zaplanowanych wydatków w kwocie 173 350 tys. zł wydatkowano 94 077 tys. zł, co stanowiło 54,3% planu po zmianach.

Wpływ na niewykonanie wydatków na budowę i rozbudowę systemów IT ARiMR miało niepełne wykonanie następujących umów: na zakup usługi utrzymania i rozwoju systemu informatycznego ARiMR (dalej: SIA), w tym m.in. aplikacji ZSZiK¹⁸ oraz IACSplus¹⁹ – z zaplanowanych środków w wysokości 79 427,4 tys. zł wydatkowano 47 008,8 tys. zł, tj. 59,2%; na budowę systemu CSOB²⁰ wraz z wdrożeniem oraz obsługą utrzymania i rozwoju na okres 12 miesięcy – z zaplanowanych środków w wysokości 35 509,2 tys. zł wydatkowano 19 860,9 tys. zł, tj. 55,9%; na zakup usługi polegającej na obsłudze IT przez spółkę Agro Aplikacje – z zaplanowanych środków 25 820 tys. zł wydatkowano 8613 tys. zł, tj. 33,4%.

Dyrektor Departamentu Zarządzania Informatyką (dalej: DZI) wyjaśnił m.in., że „Niepełna realizacja założonych kwot wynikała m.in. z decyzji podjętych przez Kierownictwo ARiMR, jak i z dużej dynamiki i zakresu realizacji modyfikacji. W związku z wprowadzeniem w roku 2023 postanowień reformy Wspólnej Polityki Rolnej oraz Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027) SIA wymagał szeregu dostosowań do nowych zasad. Zaplanowane środki miały pozwolić pokryć wydatki na terminowe dostosowanie SIA

¹⁶ Dz. U 2023 r. poz. 1273.

¹⁷ Środki zostały przekazane zgodnie z art. 14 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103, ze zm.).

¹⁸ Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli.

¹⁹ Integrated Administration and Control System.

²⁰ Centralny System Obsługi Beneficjenta.

do obsługi Kampanii 2023, również uwzględniając koszty przyspieszenia realizacji Modyfikacji Systemu. Zmiana Wykonawcy (z powodu wystąpienia ważnych przyczyn leżących po stronie Wykonawcy, powodujących realne i istotne ryzyko braku możliwości wypłat na rzecz beneficjentów środków finansowych – dopłat bezpośrednich i obszarowych finansowanych w większości z budżetu Unii Europejskiej – w ramach Kampanii 2023) i powierzenie świadczenia usług utrzymania i rozwoju SIA nowemu Wykonawcy w sierpniu 2023 r. spowodowały brak możliwości zamawiania i realizacji Modyfikacji SIA (...).

Brak wydatkowania w Umowie CSOB wszystkich zaplanowanych w 2023 r. środków wynikał m.in z faktu: zrealizowania części modyfikacji w 2023 r. za 1% wartości (...) w wyniku negocjacji z Wykonawcą na etapie uszczegóławiania zakresu/przedmiotu wdrożenia CSOB (...).

- zakup sprzętu informatycznego i biurowego. Z zaplanowanych wydatków w kwocie w kwocie 33 736 tys. zł, wydatkowano 9402,3 tys. zł, co stanowiło 27,9% planu po zmianach. Dyrektor Departamentu Finansowego wyjaśniła, że „(...) Brak realizacji ww. zakupów w 2023 r., związany był z przedłużającymi się procedurami przetargowymi, m.in. z uwagi na konieczność odpowiedzi na liczne pytania wykonawców, a także korzystaniem przez oferentów na kilku etapach ze środków odwoławczych, które znacząco wydłużyły proces, co spowodowało brak możliwości zakończenia procedury przetargowej w 2023 r., a tym samym wydatkowanie środków. Realizacja powyższych zadań jest kontynuowana w ramach limitu wydatków budżetu ARiMR na 2024 r.”;
- budowę i aktualizację Systemu Identyfikacji Działek Rolnych – LPIS. Z zaplanowanych wydatków w kwocie 12 769 tys. zł, wykonanie wyniosło 12 124,7 tys. zł, co stanowiło 95% planu po zmianach;
- zakup środków transportu. Z zaplanowanych wydatków w kwocie 4895 tys. zł wydatkowano 4388,4 tys. zł, co stanowiło 89,7% planu po zmianach. W ramach powyższej pozycji zostały kupione 43 samochody, w tym 32 samochody na potrzeby realizacji kontroli na miejscu, a także 11 samochodów do realizacji bieżących zadań ustawowych ARiMR;
- przebudowę lokali. Z zaplanowanych wydatków w kwocie 1545 tys. zł wydatkowano 1410,7 tys. zł co stanowiło 91,3% planu po zmianach. W ramach powyższej pozycji w jednostkach terenowych ARiMR m.in. zmodernizowano toalety i łazienki, zmodernizowano sieć wodno-kanalizacyjną, a także poprawiono dostępność architektoniczną dla osób ze szczególnymi potrzebami w sześciu budynkach biur powiatowych.

Dyrektor Departamentu Finansowego wyjaśniła, m. in. że (...) na etapie zgłoszenia założeń do projektu ustawy budżetowej na 2023 r., Agencja nie mogła przewidzieć szeregu późniejszych zdarzeń i okoliczności, niezależnych od ARiMR, które przyczyniły się do niewykorzystania kwoty 110 601,7 tys. zł, tj. 46,3 % planu po zmianach w kwocie 238 709 tys. zł. (...) ARiMR otrzymała zgodę MRiRW wyłącznie na zmniejszenie planowanych na 2023 r. wydatków majątkowych o kwotę 2150 tys. zł, co zostało uwzględnione w XI zmianie planu finansowego ARiMR wraz z jednoczesnym zgłoszeniem blokady wydatków w ramach dotacji celowej na inwestycje i zakupy inwestycyjne w kwocie 100 391 tys. zł, dokonanej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 28 grudnia 2023 r.”

(akta kontroli str. 965-1233, 1775-1797, 2944-2951, 3717-3724, 4149-4207, 4358-4455, 5282-5285)

Niewykorzystane środki z dotacji podmiotowej i celowych w łącznej kwocie 1 071 365 tys. zł, Agencja zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w okresie listopad-grudzień 2023 r., który w dniach 1, 27-29 grudnia 2023 r. dokonał blokowania planowanych wydatków w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 1 071 365 tys. zł. Spośród powyższej kwoty zablokowane zostały planowane wydatki na realizację zadań w ramach pomocy krajowej, finansowane ze środków pochodzących z rezerw celowych uruchomionych przez Ministra Finansów dla ARiMR w okresie wrzesień-październik 2023 r. w łącznej kwocie 534 060 tys. zł.

Ponadto Agencja zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach Funduszu Pomocy niewykorzystane środki na kwotę 575 000 tys. zł.

Dyrektor Departamentu Finansowego wyjaśniła m.in., że „(...) Zgodnie z art. 154 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych podziału rezerw celowych dokonuje Minister Finansów nie później niż do dnia 15 października danego roku budżetowego. W związku z tym, iż w czwartym kwartale 2023 r. Agencja prowadziła nabór wniosków dla 8 nowych programów pomocy krajowej, z czego nabór 5 z tych programów zakończył się z dniem 31 października 2023 r., nie było możliwości wcześniejszego oszacowania przez ARiMR kosztów pomocy na podstawie złożonych wniosków. ARiMR w wystąpieniach dotyczących zmiany planu finansowego na rok 2023 uwzględniła, na podstawie ustaleń roboczych z MRiRW, kwoty z rezerwy celowej w wysokości szacunków kwot przyjętych w OSR na realizację poszczególnych zadań. Z ust. 7 ww. przepisu wynika, że rezerwy celowe mogą być przeznaczone, z zastrzeżeniem ust. 9, wyłącznie na cel, na jaki zostały utworzone oraz wykorzystane zgodnie z klasyfikacją wydatków. Tym samym zmiana przeznaczenia uruchomionej rezerwy celowej, w szczególności po 15 października roku budżetowego, w zakresie kwoty zidentyfikowanej w wyniku rozpatrzenia przez ARiMR wszystkich złożonych wniosków o udzielenie pomocy jako niewykorzystana jest istotnie ograniczona. Niepełne wykorzystanie środków zaplanowanych na realizację zadań wynikało m.in. z mniejszej niż zakładano liczby złożonych wniosków, odrzucenia części złożonych wniosków, które w wyniku weryfikacji nie kwalifikowały się do udzielenia pomocy lub wysokość udzielonej pomocy musiała zostać pomniejszona, a także z powodu wykorzystania na dzień 19.10.2023 r. krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy de minimis w rolnictwie na 2023 r. (...).”

(akta kontroli str. 3725-3738)

Wobec wykorzystania w 100% krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy de minimis w rolnictwie na dzień 19 października 2023 r.²¹ Agencja nie mogła kontynuować udzielania pomocy w zakresie następujących programów pomocowych: pomoc w formie nieoprocentowanej pożyczki na sfinansowanie zobowiązań cywilnoprawnych dla producentów świń, którzy utrzymywali świnie na obszarach ASF, kredyty „klęskowe” po wystąpieniu szkód wynoszących nie więcej niż 30% średniej rocznej produkcji rolnej, dopłaty krajowe do materiału siewnego, pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących drzewach owocowych oraz dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu, pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu, pomoc dla producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu.

²¹ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 października 2023 r. w sprawie wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (M.P. poz. 1173).

(akta kontroli str. 1234-1235, 3725-3736)

Szczegółowym badaniem objęto 49 zapisów księgowych kosztów bieżących (40 987,3 tys. zł) i 10 zapisów dotyczących wydatków majątkowych (44 221,8 tys. zł) w łącznej wysokości 85 209 tys. zł. Próba kosztów bieżących stanowiła 10,1% podlegających badaniu kosztów bieżących, a próba dotycząca wydatków majątkowych – 34,5% podlegających badaniu wydatków majątkowych.

Zgodnie z założeniami kontroli budżetu państwa w 2023 r. ze szczegółowego badania wydatków wyłączono grupę wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych, wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz amortyzację. Próba wylosowana za pomocą metody monetarnej MUS²² odpowiadała 46 zapisom księgowym na kwotę 84 983,3 tys. zł i stanowiła 99,7% badanej próby, z tego w grupie kosztów bieżących – 36 zapisom księgowym na łączną kwotę 40 761,5 tys. zł oraz w grupie wydatków majątkowych – 10 zapisom na łączną kwotę 44 221,8 tys. zł. Próba dobrana w sposób celowy dotyczyła dwóch umów zleceń na promocję i reklamę odpowiadała 13 zapisom księgowym o wartości 225,8 tys. zł, tj. 0,3% badanej próby.

W ramach badanej próby kosztów bieżących oraz wydatków majątkowych, 100% stanowiły koszty i wydatki sfinansowane dotacjami z budżetu państwa.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane koszty i wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym. Wydatki przeznaczone zostały na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób celowy i oszczędny, umożliwiając terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z zaciągniętych zobowiązań. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek.

(akta kontroli str. 4514-4520, 5151-5116)

W wyniku szczegółowej analizy ośmiu zamówień publicznych, na łączną kwotę wydatków poniesionych w 2023 r. w wysokości 42 526 tys. zł, dotyczących:

1. Zamówień do których zastosowano ustawę z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych²³ (dalej: ustawa Pzp), tj.:
  - zakupu usług świadczenia kompleksowej obsługi informatycznej. Umowę zawarto pomiędzy ARiMR a Agro Aplikacje Spółka z o.o., w celu realizacji zadań polegających na zapewnieniu rozwoju systemów i rozwiązań teleinformatycznych służących realizacji zadań Agencji. Zamówienie zostało udzielone w trybie przetargu z wolnej ręki (art. 214 ust. 1 pkt 11 ustawy Pzp). Kwota wydatków ogółem w 2023 r. wyniosła 29 584,9 tys. zł;
  - zakupu licencji czasowych w modelu subskrypcyjnym oraz serwisu gwarancyjnego dla posiadanych przez zamawiającego urządzeń PaloAltoPA-5250 oraz systemu zarządzania Panorama. Zamówienie udzielono w trybie przetargu nieograniczonego (art. 132 ustawy Pzp). Umowę zawarto 25 stycznia 2023 r. na okres 36 miesięcy w kwocie (brutto) 3856,1 tys. zł. Kwota wydatków w 2023 r. wyniosła 1244,3 tys. zł;
  - zakupu utrzymania i rozwoju aplikacji ZSIK, IACS plus GIS, SIS, PZSiPplus, PA, eWniosek plus, eWoP, oraz IRZ plus. Umowa została zawarta 25 sierpnia 2023 r. na okres 18 miesięcy, na kwotę (brutto) w wysokości 110 260,3 tys. zł.

²² MUS (ang.: Monetary Unit Sampling) – metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

²³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm.

Zamówienie zostało udzielone w trybie przetargu nieograniczonego (art. 132 ustawy Pzp). Kwota wydatków w 2023 r. wyniosła 11 396,6 tys. zł;

- zakupu usługi telekomunikacyjnej SIP-TRUNK. Umowa została zawarta 9 sierpnia 2023 r. na okres 36 miesięcy, na kwotę (brutto) 498,6 tys. zł. Zamówienie zostało udzielone w trybie podstawowym (art. 275 pkt 1 ustawy Pzp). Kwota wydatków w 2023 r. wyniosła 14 tys. zł.

2. Zamówień, do których nie zastosowano ustawy Pzp z uwagi na wartość prowadzonego postępowania (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy Pzp), tj.:

- publikacji czterech artykułów o działaniach ARiMR w „Widerze Sieciowym” obejmującym 20 tytułów prasowych oraz w Gazecie Olsztyńskiej. Wartość szacunkowa zamówienia została określona na kwotę (netto) 127,1 tys. zł. Kwota wydatków (brutto) w 2023 r. wyniosła 156,4 tys. zł;
- zakupu materiałów promocyjnych z logo ARiMR na potrzeby imprez o charakterze targowo-wystawienniczym. Wartość szacunkowa zamówienia została określona na kwotę (netto) 56,9 tys. zł. Łączna kwota wydatków (brutto) w 2023 r. wyniosła 70 tys. zł;
- zakupu 30 sztuk telefonów Cisco z przystawką. Szacunkowa kwota zamówienia wyniosła (netto) 48,6 tys. zł. Kwota wydatków (brutto) w 2023 r. wyniosła 59,8 tys. zł.

W działaniach Agencji w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania, udzielania jak i realizacji zamówień nie stwierdzono naruszenia:

- przepisów ustawy Pzp oraz procedur wewnętrznych ARiMR²⁴ w zakresie udzielania zamówień publicznych, do których stosuje się ustawy Pzp oraz do których nie stosuje się ustawy Pzp ze względu na ich wartość,
- stosowania zasad zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców,
- zgodności realizacji zamówień z treścią zawartych umów,
- celowości i gospodarności ponoszonych wydatków.

Agencja prawidłowo wywiązała się z obowiązku publikacji i zapewnienia aktualności planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych w 2023 r. Plan i jego aktualizacja zamieszczone były na stronie internetowej zamawiającego oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych, zgodnie z art. 23 ustawy Pzp. Agencja w wymaganym terminie przekazała Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych sprawozdanie o udzielonych zamówieniach, tj. zgodnie z art. 82 ustawy Pzp.

(akta kontroli str. 21-797, 3092-3102)

Zgodnie z danymi ujętymi w sprawozdaniu Rb-40 o wykonaniu planu finansowego ARiMR w 2023 r., zobowiązania Agencji na koniec 2023 r. wyniosły 626 979,2 tys. zł z tego zobowiązania długoterminowe – 158 612,4 tys. zł i krótkoterminowe – 468 366,8 tys. zł. Zobowiązania ogółem w 2023 r. były o 122 109,9 tys. zł, tj. o 24,2%, wyższe niż w 2022 r. (504 869,3 tys. zł). Wynikało to głównie z rozrachunków z tytułu częściowej spłaty kapitału kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych²⁵ (464,6 tys. zł) – wzrost o 324,1 tys. zł, tj. o 230,7%, rozrachunków z tytułu finansowania lub dofinansowania kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania

²⁴ Zarządzenie nr 162/2020 Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w procesie udzielania zamówień publicznych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ze zmianami w zarządzeniach Prezesa ARiMR nr 110/2021 z dnia 30 września 2021 r.; nr 62/2022 r. z dnia 5 maja 2022 r.; nr 45/2023 r. z dnia 5 kwietnia 2023 r.).

²⁵ Zobowiązania wynikające z realizacji pierwszej raty częściowej spłaty kapitału dla pięciu kredytów udzielonych w 2023 r. i dziewięciu kredytów udzielonych w latach wcześniejszych wynikających z tytułu 14 umów kredytowych.

padłych zwierząt gospodarskich²⁶ (21 491,2 tys. zł) – wzrost o 2497 tys. zł, tj. o 13,2%, z tytułu dostaw robót i usług (42 53,6 tys. zł) – wzrost o 19 188,9 tys. zł, tj. o 83,9% jak i z tytułu rozrachunków z MRiRW i innymi podmiotami (236 835,8 tys. zł) – wzrost o 104 770,5 tys. zł, tj. o 79,3%. Na koniec 2023 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Dyrektor Departamentu Księgowości wyjaśniła m.in., że wzrost zobowiązań z tytułu dostaw, robót i usług wynikał w głównej mierze ze wzrostu kwoty zobowiązań z tytułu usług kontroli na miejscu, zakupu materiałów informatycznych, usług informatycznych, z kolei wzrost z tytułu rozrachunków z MRiRW i innymi podmiotami z tytułu działalności Agencji wynikał w głównej mierze ze wzrostu kwoty zwrotu do MRiRW niewykorzystanych dotacji celowych i dotacji podmiotowej.

(akta kontroli str. 3092-3102, 4583-4592, 4676-4682)

Stan zatrudnienia w Agencji w 2023 r. wyniósł ogółem 10 987 etatów i był o 89 etatów (0,8%) niższy od poziomu zatrudnienia w 2022 r. (11 076), przy czym w Centrali ARiMR był średnio niższy o 127 etatów, w biurach powiatowych o 29 etatów, a w oddziałach regionalnych był wyższy średnio o 67 etatów.

Niższe zatrudnienie spowodowane było głównie przejściem pracowników ARiMR do Spółki Agro Aplikacje sp. o.o.

Nastąpił wzrost przeciętnego wynagrodzenia ogółem w ARiMR z 6595,7 zł w 2022 r. do 8067,7 zł w 2023 r., tj. o 1472 zł (22,3%), w tym w Centrali ARiMR z 9595 zł do 11 459,5 zł, tj. o 1863,8 zł (o 16%), w oddziałach regionalnych z 6381 zł do 7854 zł, tj. o 1473 zł (o 23,1%), w biurach powiatowych z 6045,1 zł do 7564,8 zł, tj. o 1519,7 zł (o 25,1%). Wzrost przeciętnego wynagrodzenia w 2023 r. wynikał z podwyższenia wynagrodzenia zasadniczego pracowników ARiMR w związku ze wzrostem z dniem 1 stycznia 2023 r. i z dniem 1 lipca 2023 r. minimalnego wynagrodzenia za pracę do poziomu odpowiednio 3490 zł i 3600 zł, podwyższenia wynagrodzeń, zgodnie z ustawą budżetową na rok 2023 o średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, ustalony w wysokości 107,8%, a także podwyższenia wynagrodzeń pracowników ARiMR od 1 lipca 2023 r. związanego z obsługą zwiększonej liczby instrumentów pomocowych

(akta kontroli str. 11-20)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Gospodarowanie wolnymi środkami

Stan środków pieniężnych na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniósł 158 993,8 tys. zł i był wyższy o 105 058,1 tys. zł (tj. o 194,8%) porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. (53 935,7 tys. zł). Spowodowane to było m.in. w 2023 r. wyższą o 65 806,4 tys. zł kwotą niewykorzystanych środków z Funduszu Pomocy, a także wyższymi kwotami niewykorzystanych dotacji: podmiotowej o 12 402,1 tys. zł, tj. o 64,4%, celowej o 12 802,8 tys. zł, tj. o 62,5%, inwestycyjnej o 8635,7 tys. zł, tj. 548,3% w stosunku do realizacji w 2022 r. Niewykorzystane środki z dotacji zostały zwrócone po 31 grudnia 2023 r. na rachunek MRiRW.

Środki własne na pokrycie zobowiązań na koniec 2023 r. wzrosły o 2554,2 tys. zł, tj. o 20,3% i wyniosły 15 139,3 tys. zł.

²⁶ Z dniem 1 lipca 2023 r. wzrosła o 10% wysokość stawek pomocy dotyczących finansowania lub dofinansowania utylizacji padłych zwierząt na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2023 r. zmieniającego rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 1200).

Agencja dokonywała lokat wolnych środków, z wyjątkiem środków pochodzących z dotacji z budżetu w formie depozytu u Ministra Finansów.

Średniomiesięczny stan z 12 miesięcy środków przekazanych w depozyt overnight wyniósł 10 707,9 tys. zł. W 2023 r. nie dokonywano lokowania wolnych środków w formie depozytu terminowego. Dyrektor Departamentu Finansowego wyjaśniła, że „rentowność depozytów 1-dniowych była wyższa lub porównywalna do depozytów terminowych. Średni okres na jaki przekazano środki w zarządzanie wyniósł 1,45 dnia, z oprocentowaniem od 5,25% do 6,25%. Agencja nie nabywała i nie otrzymywała nieodpłatnie obligacji skarbowych, a także ich nie sprzedawała”.

Ze środków lokowanych w formie depozytów u Ministra Finansów za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego uzyskano odsetki w kwocie 621,4 tys. zł, które stanowiły przychody Agencji²⁷. Lokowanie wolnych środków odbywało się zgodnie z art. 48 ust. 2 ufp i rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie²⁸ i nie zagrażało terminowej realizacji zadań i płynności finansowej Agencji.

(akta kontroli str. 4695-4708)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.4 Realizacja zadań agencji wykonawczej w ramach planu finansowego

Opis stanu
faktycznego

W ramach planu finansowego na 2023 r. Agencja zaplanowała 32 zadania, a zrealizowała 29 zadań dotyczących pomocy krajowej finansowanych z dotacji celowej z budżetu państwa w ramach części 33 – Rozwój wsi oraz ze środków z Funduszu Pomocy.

Koszty realizacji ww. zadań wyniosły 8 133 377,9 tys. zł, tj. 84% kwoty ujętej w planie po zmianach (9 676 999 tys. zł). Powody niższego wykonania planu po zmianach w 2023 r. opisano w rozdziale 1.2 wystąpienia pokontrolnego.

Poniesione w 2023 r. koszty były wyższe o 3 170 739,5 tys. zł, tj. o 63,9% w stosunku do wykonania w 2022 r. (4 962 638,4 tys. zł), co spowodowane było w szczególności realizacją nowych zadań, a także wyższym zapotrzebowaniem na środki w zakresie pozostałych zadań.

Koszty realizacji zadań w 2023 r. finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz ze środków z Funduszu Pomocy zostały poniesione na:

- 1) Pomoc dla producenta rolnego, któremu zagraża utrata płynności finansowej w związku z zakłóceniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy na dofinansowanie w 2023 r. zakupu nawozów mineralnych innych niż wapno nawozowe i wapno nawozowe zawierające magnez od podmiotów prowadzących działalność w zakresie obrotu nawozami lub sprzedaży nawozów. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty ze środków Funduszu Pomocy w wysokości 2 835 709 tys. zł co stanowiło 99,5% planu po zmianach (2 850 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 2) Pomoc dla producenta rolnego, o której mowa w § 13zw rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dotycząca sprzedaży zbóż. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty ze środków

²⁷ Art. 21 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

²⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1864.

- Funduszu Pomocy w wysokości 2 184 890 tys. zł co stanowiło 99,3% planu po zmianach (2 200 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 3) Pomoc dla producenta rolnego, który poniósł dodatkowe koszty w wyniku braku stabilizacji na rynku pszenicy, gryki lub kukurydzy spowodowanej agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 713 301,1 tys. zł, co stanowiło 99,8% planu po zmianach (715 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
  - 4) Dopłaty do innych zbóż i nasion oleistych. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty ze środków Funduszu Pomocy w wysokości 567 628,1 tys. zł, co stanowiło 93,1% planu po zmianach (610 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
  - 5) Program 2023 Locha+. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 441 331,5 tys. zł, co stanowiło 88,3% planu po zmianach (500 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
  - 6) Dodatkowe koszty związane z zakupem mokrej kukurydzy. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty ze środków Funduszu Pomocy w wysokości 230 796,7 tys. zł, co stanowiło 96,2% planu po zmianach (240 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
  - 7) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i częściowa spłata kapitału kredytów. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 222 685,9 tys. zł, co stanowiło 84% planu po zmianach (264 995 tys. zł) i były wyższe o 10,4% od wykonania w 2022 r. (201 680,6 tys. zł);
  - 8) Finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 181 202 tys. zł, co stanowiło 99,1% planu po zmianach (182 783 tys. zł) i były wyższe o 6,6% od wykonania w 2022 r. (169 979 tys. zł);
  - 9) Pomoc dla producenta rolnego, który zakupił materiał siewny kategorii elitarny lub kwalifikowany gatunków roślin uprawnych zgodnie z § 13zza rozporządzenia Rady Ministrów. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 147 199,1 tys. zł, co stanowiło 70,1% planu po zmianach (210 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
  - 10) Pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 114 229,8 tys. zł, co stanowiło 95,2% planu po zmianach (120 000 tys. zł) i były wyższe o 82,5% od wykonania planu w 2022 r. (62 592,1 tys. zł);
  - 11) Pomoc dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 76 846,3 tys. zł, co stanowiło 96,1% planu po zmianach (80 000 tys. zł) i były wyższe o 228,9% od wykonania planu w 2022 r. (23 364,4 tys. zł);
  - 12) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli straty w 2023 r. spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 74 539,4 tys. zł, co stanowiło 49,7% planu po zmianach (150 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
  - 13) Dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w § 13zv rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie niektórych zadań ARIMR. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 66 072 tys. zł, co stanowiło 26,4% planu po zmianach (250 000 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;

- 14) Dopłaty krajowe do materiału siewnego. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 64 259,3 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach. Brak realizacji tego zadania w 2022 r.;
- 15) Pomoc finansowa dla producenta rolnego na sfinansowanie nieuregulowanych zobowiązań cywilnoprawnych – nieoprocentowana pożyczka dla producentów świń. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 47 893,8 tys. zł, co stanowiło 85,6% planu po zmianach (55 928 tys. zł) i były niższe o 69,1% od wykonania w 2022 r. (155 000 tys. zł);
- 16) Pomoc dla sadowników, którzy ponieśli starty w 2023 r. w owocujących drzewach owocowych oraz dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w 2023 r. w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 37 891,5 tys. zł, co stanowiło 18,9% planu po zmianach (200 000 tys. zł), z uwagi na wyczerpanie krajowego limitu pomocy de minimis w rolnictwie. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 17) Pomoc dla producentów malin. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 35 600 tys. zł, co stanowiło 64,7% planu po zmianach (55 000 tys. zł). Niższe wykonanie planu wynikało z faktu, że nie wszystkie złożone wnioski o pomoc kwalifikowały się do przyznania pomocy (w całości lub części) lub musiała wobec nich zostać zastosowana pomniejszona stawka pomocy. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana.
- 18) Finansowanie zalesiania gruntów rolnych Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 24 053,4 tys. zł, co stanowiło 89,1% planu po zmianach (27 000 tys. zł) i były niższe o 45,6% od wykonania w 2022 r. (44 221,3 tys. zł);
- 19) Zapłata za sprzedaną kukurydzę. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty z Funduszu Pomocy w wysokości 22 988,8 tys. zł, co stanowiło 11,5% planu po zmianach (200 000 tys. zł). Niższe wykonanie planu wynikało z tego, że nie wszyscy wnioskodawcy spełniali warunki do przyznania pomocy, a także z uwagi na mniejsze zainteresowanie beneficjentów ww. programem pomocowym niż zakładano. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 20) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 10 042,5 tys. zł, co stanowiło 24,9% planu po zmianach (40 360 tys. zł) i były niższe o 69% od wykonania w 2022 r. (32 387,4 tys. zł);
- 21) Pomoc dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w owocujących uprawach krzewów owocowych i truskawek spowodowane wystąpieniem przymrozków wiosennych, huraganu lub gradu. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 9236,5 tys. zł, co stanowiło 12,3% planu po zmianach (75 000 tys. zł), z uwagi na wyczerpanie limitu pomocy de minimis. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 22) Dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 8581,4 tys. zł, co stanowiło 5,7% planu po zmianach (150 000 tys. zł). Duża liczba wniosków m.in. o udzielenie kredytu skupowego spowodowała, że banki nie mogły nadażyć z ich obsługą. Wydłużający się proces zawierania umów sprawił, że ostatecznie banki zawierały umowy później niż przewidziały to przy rezerwacji wysokości dopłat, co skutkowało niższym zapotrzebowaniem na dopłaty do oprocentowania ww. kredytów. Ponadto nie wszystkie wnioski kredytowe rozpatrzone zostały pozytywnie. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;

- 23) Pomoc finansowa dla producentów świń w związku z zakazem utrzymywania lub wprowadzania do gospodarstwa świń. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 7399,2 tys. zł, co stanowiło 94,9% planu po zmianach (7800 tys. zł) i były wyższe o 55,9% od wykonania w 2022 r. (4745 tys. zł);
- 24) Pomoc finansowa dla właściciela albo współwłaściciela statku rybackiego na rozpoczęcie nowej działalności gospodarczej. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 3979,3 tys. zł, co stanowiło 99,5% planu po zmianach (4000 tys. zł) i były wyższe o 6,1% od wykonania planu w 2022 r. (3752,1 tys. zł);
- 25) Pomoc dla podmiotu, który prowadzi działalność gospodarczą w sektorze rybołówstwa lub akwakultury, będącemu armatorem statku rybackiego posiadającym specjalne zezwolenie połowowe wydane w 2022 r. na obszar Zalewu Szczecińskiego lub Zalewu Kamieńskiego lub jeziora Dąbie. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 2501,7 tys. zł, co stanowiło 96,2% planu po zmianach (2600 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 26) Finansowanie zobowiązań z tytułu programów pomocowych realizowanych przez Agencję w latach ubiegłych. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 1362,5 tys. zł, co stanowiło 89,1% planu po zmianach (1530 tys. zł) i były wyższe o 89,7% od wykonania w 2022 r. (718,4 tys. zł);
- 27) Pomoc dla producentów kalafiorów i brokułów. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 1066,8 tys. zł, co stanowiło 21,3% planu po zmianach (5000 tys. zł). Zainteresowanie programem pomocy w 2023 r. było niższe niż zakładano. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 28) Pomoc dla podmiotu, który prowadzi działalność gospodarczą w sektorze rybołówstwa lub akwakultury, będącemu uprawnionym do rybactwa prowadzącym chów lub hodowlę ryb z wykorzystaniem wód rzeki Odry, kanałów odrzańskich lub starorzeczy połączonych z rzeką Odrą lub prowadzącym połowy ryb rybackimi narzędziami i urządzeniami połowowymi w obwodach rybackich ustanowionych na wodach rzeki Odry, kanałów odrzańskich lub starorzeczy połączonych z rzeką Odrą w celu wprowadzenia ryb do obrotu. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 78,6 tys. zł, co stanowiło 19,7% planu po zmianach (400 tys. zł). W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 29) Pomoc finansowa w ramach refundacji wydatków poniesionych przez producentów świń na dostosowanie gospodarstw do wymogów utrzymywania świń – bioasekuracja. Na realizację tego zadania w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości 11,7 tys. zł, co stanowiło 97,5% planu po zmianach (12 tys. zł) i były niższe o 99,9% od wykonania w 2022 r. (9082,6 tys. zł);
- 30) Pomoc – transport zbóż i rzepaku. W planie po zmianach zapewniono kwotę w wysokości 400 000 tys. zł ze środków Funduszu Pomocy. Pomoc nie została uruchomiona w 2023 r. ze względu na brak zgody Komisji Europejskiej. W 2022 r. ww. pomoc nie była udzielana;
- 31) Sfinansowanie kosztów podatku od towarów i usług organizacjom pozarządowym (będącym ostatecznymi odbiorcami wsparcia w ramach części nr 4 inwestycji A1.4.1 KPO) zgodnie z art. 5a ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W planie po zmianach na ten cel ujęto kwotę w wysokości 15 000 tys. zł. Brak wykonania tego zadania w 2023 r. Dyrektor Departamentu Finansowego w ARiMR wyjaśniła m.in., że „Pomoc jest realizowana na podstawie przepisów art. 5a ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W grudniu 2023 r. Agencja, po

stosownych uzgodnieniach z MRiRW, uruchomiła pomoc wprowadzając Zasady udzielania pomocy finansowej na sfinansowanie kosztów podatku od towarów i usług (VAT) dla organizacji pozarządowych, które zawarły umowę o objęcie przedsięwzięcia wsparciem bezzwrotnym z Planu Rozwojowego jak oraz wzór wniosku o udzielenie ww. pomocy. Ze względu na krótki czas pozostały do końca 2023 r. nie było możliwe złożenie przez organizacje planowanych wniosków o pomoc i ich rozpatrzenie przez Agencję, co skutkowało niewykonaniem zadania. Realizacja zadania została przeniesiona na 2024 r. (...);

- 32) Realizacja udzielonych poręczeń i gwarancji. Na wykonanie tego zadania zaplanowano w planie po zmianach koszty w wysokości 331 tys. zł. Brak było wykonania tego zadania w 2023 r., natomiast wykonanie w 2022 r. wyniosło 13,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 3060-3091)

W Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w 2023 r. przeprowadzono łącznie 72 kontrole wewnętrzne, audyty wewnętrzne, czynności sprawdzające i postępowania wyjaśniające związane z wykorzystaniem środków na programy, mechanizmy i projekty finansowane z udziałem środków UE.

Audyty wewnętrzne obejmowały m.in: audyt procesu weryfikacji wniosków w ramach działania Tworzenie grup producentów i organizacji producentów PROW 2014–2020 (Działanie 9), kontrole administracyjne obsługi wniosków oraz realizacja płatności w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”, audyt działalności informacyjno-promocyjnej podejmowanej przez ARiMR, audyt wniosków o przyznanie dopłaty z tytułu zużytego materiału siewnego.

W 2023 r. w ARiMR przeprowadzono łącznie 20 kontroli wewnętrznych, w tym w oddziałach regionalnych ARiMR – 18 kontroli, w samorządach województw – trzy kontrole, w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, Oddział Terenowy w Lublinie – po jednej oraz dwie kontrole w Centrali ARiMR (w Departamencie Finansowym i Departamencie Płatności Bezpośrednich).

Departament Audytu i Kontroli sporządził także w 2023 r. dwa dokumenty, które zostały przekazane do MRiRW dotyczące PROW 2014–2020, pn. „Analiza stwierdzonych nieprawidłowości oraz informacja o planowanych lub podjętych działaniach służących zmniejszeniu lub wyeliminowaniu nieprawidłowości stwierdzanych w ramach PROW 2014–2020 I półrocze 2023 r.”. Analiza w ww. zakresie sporządzona została również za II półrocze 2023 r. W I półroczu 2023 r., ARiMR zidentyfikowała nieprawidłowości dotyczące 24 działań lub poddziałań w ramach PROW 2014–2020, a w II półroczu 2023 r., ARiMR zidentyfikowała nieprawidłowości dotyczące 27 działań lub poddziałań tego programu. Nieprawidłowości zostały stwierdzone zarówno przez jednostki terenowe oraz komórki organizacyjne ARiMR, jak również podmioty, którym ARiMR delegowała zadania w ramach umów delegowania zadań – Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz samorzady województw.

Ponadto Agencja w 2023 r. przeprowadzała kontrole na miejscu w ramach działań pomocowych unijnych jak również krajowych w oparciu o Roczny Plan Kontroli 2023 r. sporządzany przez Departament Baz Referencyjnych i Kontroli Terenowych. W 2023 r. zostało przeprowadzonych 73 387 takich kontroli. Największa liczba kontroli, tj. 58 301 została wykonana w ramach kontroli obszarowych Wspólnej Polityki Rolnej (dalej: WPR).

(akta kontroli str. 4794-4848, 5067-5071)

W 2023 r. zostało w ARiMR przeprowadzonych 17 audytów i kontroli zewnętrznych, w tym przeprowadzonych przez organy krajowe:

- siedem przez Krajową Administrację Skarbową (Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełni funkcję Jednostki Certyfikującej w zakresie wydatków UE na realizację WPR), trzy przez Najwyższą Izbę Kontroli, trzy przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, trzy przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, jedna przez Archiwum Akt Nowych;
- 12 audytów i kontroli zewnętrznych, przeprowadzonych przez organy Unii Europejskiej.

Ponadto w 2023 r. wpłynęły ostateczne wyniki trzech audytów i kontroli przeprowadzonych przez organy UE w ARiMR w 2022 r.

W wyniku przeprowadzonego przez Krajową Administrację Skarbową audytu gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (dalej:EFRG) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (dalej: EFRROW) w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok budżetowy WPR od 16 października 2022 r. do 15 października 2023 r., organ certyfikujący wydał opinię „bez zastrzeżeń” dla EFRG i dla EFRROW w sprawie rocznych sprawozdań finansowych oraz „bez zastrzeżeń” w sprawie deklaracji zarządczej dla EFRG i dla EFRROW.

(akta kontroli str. 2547-2557, 4849)

W 2023 r. Komisja Europejska (dalej: KE) wszczęła postępowanie wyjaśniające KE nr CEB/2023/070/PL dotyczące rozliczenia rachunków – rozliczenia finansowego za rok budżetowy 2022 – agencja płatnicza PL01: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, w wyniku którego Polsce mogą grozić sankcje w wysokości m.in. 64 841,7 tys. euro.

Prezes ARiMR wyjaśnił, że „(...) Obecnie ARiMR jest na etapie przygotowywania stanowiska strony polskiej w związku z otrzymanym protokołem ze spotkania dwustronnego, które odbyło się w dniu 14.11.2023 r. Przygotowane aktualnie wyjaśnienia ARiMR podlegają czynnościom sprawdzającym przez Organ Certyfikujący (OC), a po uzyskaniu potwierdzenia OC zostaną przekazane do MRiRW. W związku z powyższym, wstępnie zaproponowana kwota wyłączenia z finansowania unijnego w wysokości 65 640 977,24 EUR może ulec zmianie. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w odniesieniu do rekomendacji OC wydanych za rok budżetowy 2022 i wskazanych w Sprawozdaniu z czynności sprawdzających w zakresie audytu gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok finansowy kończący się 15 października 2022 r., ARiMR podjęła intensywne działania w zakresie ich wdrożenia. Wszystkie przedmiotowe rekomendacje o istotności średniej oraz niskiej zostały wdrożone, co znalazło swoje odzwierciedlenie w kolejnym Sprawozdaniu z czynności sprawdzających (...) odnośnie roku finansowego kończącego się 15 października 2023 r. (...).”

(akta kontroli str. 4144-4148, 4862-4875)

W 2023 r. ARiMR realizowała ustawowe cele i zadania m.in. w oparciu o cele operacyjne ustalone zgodnie z zarządzeniem nr 110/2023 Prezesa ARiMR z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie kontroli zarządczej w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Kierujący komórkami organizacyjnymi Centrali ARiMR, w oparciu m.in. o informacje otrzymane od dyrektorów Oddziałów Regionalnych oraz kierowników Biur Powiatowych, określili cele operacyjne na 2023 r. Na podstawie przekazanych informacji opracowano Wykaz celów operacyjnych Agencji Restrukturyzacji i

Modernizacji Rolnictwa na rok 2023, który został zatwierdzony przez Prezesa Agencji. Zgodnie z ww. zarządzeniem Prezesa ARiMR nr 110/2023, kierujący komórkami organizacyjnymi Centrali ARiMR dokonali pomiaru celów operacyjnych wykorzystując „Metodykę wyznaczania i monitorowania celów i zadań oraz wyznaczania mierników”. Na podstawie przekazanych informacji przez dyrektorów komórek organizacyjnych Centrali ARiMR, Departament Analiz i Sprawozdawczości w ARiMR opracował zbiorczą „Informację o realizacji celów operacyjnych ARiMR za rok 2023”, którą przekazał Prezesowi ARiMR.

W związku z wejściem w życie Komunikatu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 listopada 2022 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działów administracji rządowej – rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne i rybołówstwo²⁹, ARiMR przekazała propozycje zadań i mierników do planu działalności Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rok 2023.

W 2023 r. ARiMR przekazała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwartalne oraz roczne Raporty o stopniu realizacji planu działalności Ministra w zakresie realizowanych przez ARiMR ww. zadań i mierników.

(akta kontroli str. 4881-5051)

Aktem założycielskim z dnia 17 października 2022 r., ARiMR utworzyła spółkę pod nazwą Agro Aplikacje sp. z o.o. (dalej: Spółka), a 16 grudnia 2022 r. została ona zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym. Agencja wniosła kapitał zakładowy Spółki w wysokości 30 970 tys. zł, tj. 100% zaangażowania kapitałowego.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. wartość nominalna udziałów w spółce Agro Aplikacje sp. z o.o. wyniosła 30 970,4 tys. zł³⁰.

Nadzór nad Spółką Agro Aplikacje sp. z o.o. wykonywany był przez Radę Nadzorczą. Ponadto, zarządzeniem Prezesa ARiMR nr 3/2023 z 10 stycznia 2023 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Agencji w strukturze organizacyjnej ARiMR, w ramach Departamentu Prawnego i Zamówień Publicznych został wydzielony Zespół Nadzoru Właścicielskiego, do zadań którego należało prowadzenie spraw związanych z nadzorem właścicielskim sprawowanym przez Agencję nad Spółką. Ponadto w dniu 9 listopada 2023 r. weszło w życie zarządzenie nr 157/2023 Prezesa ARiMR w sprawie zasad sprawowania nadzoru właścicielskiego nad spółką Agro Aplikacje Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Celem zarządzenia było określenie kompleksowego zbioru funkcjonujących rozwiązań i uregulowań dotyczących: celów, metod i narzędzi wykonywania nadzoru właścicielskiego przez Agencję nad Spółką Agro Aplikacje sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

Opis stanu faktycznego

W 2023 r. ARiMR pełniła rolę jednostki wspierającej w zakresie realizacji inwestycji finansowanych ze środków planu rozwojowego – Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Zgodnie z umową zawartą 12 sierpnia 2022 r. (aneksowana 6 czerwca 2023 r.) pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a ARiMR, Agencji powierzono realizowanie części zadań związanych z wdrażaniem inwestycji A1.4.1. Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu) oraz B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich w ramach KPO. Agencja odpowiadała m.in. za wdrażanie ww. inwestycji oraz prawidłowe i terminowe przekazywanie do Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. zleceń wypłat w zakresie środków KPO.

²⁹ Dz. Urz. MRRW, poz. 70.

³⁰ Kapitał zakładowy wyniósł 30 970 tys. zł, a kapitał zapasowy 0,4 tys. zł.

W ramach inwestycji A1.4.1., ARiMR wdrażała osiem działań dotyczących:

- wymiany pokryć dachowych z materiałów szkodliwych dla zdrowia lub środowiska w gospodarstwach rolnych,
- wsparcia inwestycji rolników w zakresie rolnictwa 4.0,
- wymiany słupów nośnych impregnowanych kreozotem na plantacjach chmielu,
- wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na wykonywanie działalności w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury,
- tworzenie centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych produktów rolnych, rybołówstwa i akwakultury,
- wsparcia w zakresie przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych oraz rybołówstwa lub akwakultury,
- wsparcie infrastruktury magazynowania służącej zwiększeniu odporności gospodarstw rolnych na kryzysy (silosy),
- wsparcie organizacji zajmujących się redystrybucją żywności na cele społeczne.

Do końca 2023 r. w ramach działań inwestycji A1.4.1 złożono łącznie 90 064 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 13 827 761,8 tys. zł, zawarto 39 962 umów na kwotę 2 755 062,5 tys. zł oraz zrealizowano płatności na kwotę 454 296,4 tys. zł³¹.

Do końca 2023 r. komponent B3.1.1. nie był wdrażany przez ARiMR.

W notatce przekazanej 26 stycznia 2024 r. do Sekretarza Stanu w MRiRW, Prezes ARiMR poinformował, że „ARiMR nie ma zasobów ludzkich, które posiadałyby odpowiednie kompetencje w dziedzinie oceny wniosków o przyznanie pomocy, zawierania i aneksowania umów oraz rozliczania projektów z obszaru gospodarki wodno-ściekowej. Te kompetencje posiadają od 15 lat (począwszy od perspektywy 2007–2013) Samorządy Województw”. Poinformował ponadto, że „w 2023 r. ARiMR była zaangażowana w obsługę 200 działań, poddziałań i interwencji. W 2023 i 2024 r. do ARiMR wpłynęło 3,33 mln wniosków. ARiMR w krótkim okresie czasu miała za zadanie obsługę spraw w ramach różnych mechanizmów pomocowych. Do rozpatrzenia pozostaje 1,46 mln wniosków. W związku z opóźnieniem wdrożenia reformy WPR przedłużony został okres realizacji perspektywy 2014–2020 do 2025 r. W 2024 r. ARiMR będzie kontynuowała wdrażanie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 oraz Funduszy Europejskich dla Rybactwa na lata 2021–2027. Ponadto od 2022 r. Agencja jest jednostką wspierającą realizację inwestycji finansowanych ze środków planu rozwojowego – Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), co jest zupełnie nowym zadaniem. Obecnie ARiMR wdraża 8 działań. Według stanu na dzień 21 stycznia 2024 r. złożono 120,7 tys. wniosków na kwotę 14,5 mld zł i rozpatrzono 62,2 tys. wniosków, co stanowi 51% złożonych wniosków (...). Rok 2023 był też szczególny ze względu na rekordową ilość instrumentów wsparcia z budżetu krajowego, związanych zarówno z pomocą nadzwyczajną w związku z wojną w Ukrainie, jak i tzw. pomocą kłęskową. Poza 10-cioma programami realizowanymi jako pomoce stałe w ramach wsparcia krajowego i dostępnymi co roku mechanizmami wspólnej organizacji rynków rolnych zwiększała się do 30 liczba programów pomocy doraźnej (21 krajowych i 9 unijnych). Nigdy w historii 30 lat działalności ARiMR, nie było równocześnie uruchomionych tyle instrumentów pomocowych i tyle spraw do obsługi, przy pozostającym bez zmiany stanie zatrudnienia. (...) Na poziomie Centrali ARiMR, departamentami bezpośrednio realizującymi wybrane działania/interwencje są Departament Oceny Projektów i Pomocy Technicznej oraz Departament Działań Delegowanych, które jednakże nie dość, że są obłożone bieżącymi zadaniami (z perspektywy PROW 2014–2020, innych

³¹ Dane wg stanu na koniec lutego 2024 r. pochodzące od Departamentu Oceny projektów i Pomocy Technicznej oraz Departamentu Działań Inwestycyjnych w ARiMR.

komponentów KPO oraz interwencji PS WPR 2023–2027), to ich zakres merytoryczny dotyczy m.in. przetwórstwa, pomocy technicznej, transferu wiedzy (szkoleń i doradztwa), działania Współpraca (wdrażanie innowacji w rolnictwie). Zatem nie ma w ARiMR jednostki, która posiadałaby choćby zbliżone kompetencje do jednostek samorządowych w dziedzinie działań infrastrukturalnych (...).

(akta kontroli str. 1798-2121, 2540-2546, 3787-3820, 5060-5064, 5286-5309)

Ponadto, w 2023 r. ARiMR realizowała projekt na podstawie umowy o dofinansowanie projektu grantowego „Rozwój zielonej infrastruktury poprzez wsparcie ogrodów działkowych” w ramach działania 2.5, oś priorytetowa programu operacyjnego infrastruktura i środowisko 2014–2020 zawartej 5 maja 2022 r. pomiędzy Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, a ARiMR. Agencja ogłosiła w dniu 27 maja 2022 r. konkurs na nabór wniosków o przyznanie grantów w ramach ww. projektu. Limit przeznaczony na granty wybrane w konkursie wyniósł 47 mln zł. Nabór wniosków zakończył się 31 grudnia 2022 r. W 2023 r. nie przeprowadzono naborów wniosków o przyznanie grantu.

Wnioski o przyznanie grantów rozpatrywane były przez Biura Wsparcia Inwestycyjnego w OR ARiMR, płatności realizowane były w Centrali ARiMR. W 2023 r. zawarto 101 umów przyznających wsparcie na kwotę 21 791,9 tys. zł oraz zrealizowano płatności na kwotę 34 988,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 3931-4140, 4216-4346, 5222-5228)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.5 Realizacja zadań agencji płatniczej

Opis stanu
faktycznego

Wydatki dokonywane ze środków budżetu środków europejskich podlegające refundacji z budżetu Unii Europejskiej oraz ze środków budżetu państwa przeznaczone na współfinansowanie krajowe programów UE nie były ujmowane w planie finansowym ARiMR, zgodnie z art. 21 ust. 4a ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2013–2027³² Minister Finansów przyznał Agencji akredytację na realizację płatności w ramach programów WPR finansowanych z udziałem środków UE³³.

Poza planem finansowym, określonym w ustawie budżetowej na rok 2023, Agencja wydatkowała w 2023 r. łączną kwotę 25 228 494 tys. zł³⁴, tj. mniej o 2 168 139,2 tys. zł (o 7,9%) niż w 2022 r. z tego 20 336 940,1 tys. zł, tj. mniej o 3 252 608,2 (o 13,8%) niż w 2022 r. z budżetu środków europejskich i 4 891 553,9 tys. zł, tj. więcej o 1 110 683,7 tys. zł (o 29,3%) z budżetu państwa.

³² Dz. U. poz. 332.

³³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie przyznania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa akredytacji agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. poz. 881).

³⁴ Kwoty wydatkowane na realizację programów finansowanych z udziałem środków UE zaprezentowane zostały w wartościach brutto, uwzględniających wszystkie źródła finansowania, tj. budżet państwa, budżet środków europejskich, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego i lokalnego, inne środki publiczne oraz płatności w formie kompensat i sankcji wieloletnich.

W 2023 r. w ramach I filaru Wspólnej Polityki Rolnej wydatkowano³⁵ 15 198 208 tys. zł, tj. mniej o 1 828 539,2 tys. zł niż w 2022 r. (17 026 747,2 tys. zł), z tego: 13 795 381,1 tys. zł z budżetu środków europejskich – wydatki refundowane z EFRG mniej o 2 729 972 tys. zł niż w 2022 r. (16 525 353,1 tys. zł), oraz 1 402 827 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie krajowe, tj. więcej o 901 432,9 tys. zł niż w 2022 r. (501 394,1 tys. zł) z tego na:

- płatności bezpośrednie – 13 289 349,1 tys. zł, w tym na:
  - Jednolitą Płatność Obszarową (JPO) – 6 771 344,1 tys. zł,
  - dobrowolne wsparcie związane z produkcją – 2 280 471,5 tys. zł,
  - płatność z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska – 1 514 090,1 tys. zł;
- Działania związane z interwencją na rynkach rolnych – 1 199 990,8 tys. zł, w tym na:
  - Działania promocyjne – 20 033,5 tys. zł,
  - Programy dla szkół w zakresie dostarczania dzieciom owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych – 207 746,8 tys. zł,
  - Nadzwyczajną pomoc dostosowawczą dla zboża i nasion oleistych – 798 940,4 tys. zł,
  - Wyjątkowe środki wsparcia – jaja i mięso drobiowe – 132 295,3 tys. zł;
- Uzupełniające Płatności Obszarowe (UPO) – 685 390,1 tys. zł;
- System dla małych gospodarstw – 681 851,5 tys. zł;
- Sektor produktów pszczelich – 40 974,9 tys. zł;
- Wspólną organizację rynku owoców i warzyw – 23 478 tys. zł.

Ponadto wydatkowano 665,8 tys. zł na podatek VAT z tytułu kosztów poniesionych w ramach pomocy na programy dla szkół.

Prezes ARiMR wyjaśnił m.in., że „(...) kwota zrealizowanych płatności bezpośrednich, w tym wsparcia krajowego w danym roku kalendarzowym uzależniona jest przede wszystkim od wypłaconych kwot na poczet zaliczek, a także od liczby wydanych decyzji w sprawie przyznania płatności i w terminie umożliwiającym ich realizację w danym roku kalendarzowym. W 2023 r. zaliczki na poczet płatności bezpośrednich nie były realizowane dla wszystkich interwencji w ramach płatności bezpośrednich (...). W związku z tym, w 2023 r. zaliczki na poczet płatności bezpośrednich i przejściowego wsparcia krajowego zostały zrealizowane w wysokości 8,071 mld zł. W 2022 r. zaliczki w ramach płatności bezpośrednich (w tym płatności krajowe) zostały wypłacone w wysokości 10,788 mld zł. Jednocześnie w 2023 r. zostało wydanych mniej decyzji przyznających płatności, które były zrealizowane jeszcze w 2022 r. W 2022 r. płatności końcowe z kampanii 2022 zostały wypłacone w wysokości 508,3 mln zł, natomiast w 2023 r. płatności końcowe z kampanii 2023 wypłacono w wysokości 341,9 mln zł”.

(akta kontroli str. 802-838, 3884-3991, 5122-5125)

W ramach PROW 2014–2020 (II filar WPR) w 2023 r. złożonych zostało 916 060 wniosków o przyznanie pomocy, zawarto umowy i wydano decyzje w liczbie 877 733 sztuk oraz zrealizowano 2 026 677 płatności na kwotę 9 396 116,8 tys. zł (z uwzględnieniem instrumentów finansowych w formie Funduszu Gwarancji Rolnych w ramach PROW 2014–2020), z tego 6 064 155,8 tys. zł z budżetu środków europejskich, tj. mniej o 768 957,8 tys. zł niż w 2022 r. (6 833 113,6 tys. zł) oraz

³⁵ Dane o realizacji wydatków na WPR zaprezentowano na podstawie sprawozdań sporządzonych zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej (Dz. U. poz. 2235).

3 331 961 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie ze środków krajowych wydatkowano więcej o 129 619,3 tys. zł niż w 2022 r. (3 202 341,7 tys. zł).

W ramach PROW 2014–2020, wykorzystanie limitu środków EFFROW na 2020 r. zgodnie z zasadą n+3³⁶ w wysokości 1 117 282,3 tys. euro zostało zrealizowane w 100%.

Prezes ARiMR wyjaśnił m.in., że „(...) w 2023 r. zaliczki na poczet płatności z II filaru były realizowane tylko i wyłącznie dla płatności ONW. W 2023 r. kwota wypłaconych zaliczek na poczet płatności ONW wynosiła 1,094 mld zł. W 2022 r. zaliczki były realizowane dla płatności ONW, płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, płatności ekologicznych oraz płatności zalesieniowych. W sumie kwota zaliczek w ramach PROW wypłacona w 2022 r. wynosiła: 2,146 mld zł. Wskazać także należy, że kwoty zrealizowanych do 31 grudnia płatności końcowych dla działań obszarowych PROW w 2023 r. wynosiła 123,99 mln zł, natomiast w 2022 r. w ramach płatności końcowych zrealizowana była kwota w wysokości 159,38 mln zł. Należy również zaznaczyć, iż w przypadku płatności ONW, wypłaty z kampanii 2022 r. były w całości realizowane z budżetu EIO³⁷ (100% z budżetu UE), a w kampanii 2023 r. płatności ONW realizowane są w całości z budżetu EFRROW (63,63% z budżetu UE i 36,37% z budżetu PL), co miało wpływ na poziom współfinansowania krajowego. Zarówno dla płatności bezpośrednich, jak i płatności PROW niższe kwoty zrealizowane w grudniu wynikały przede wszystkim z bardzo dużego dodatkowego zaangażowania BP ARiMR w obsługę instrumentów wsparcia ze środków krajowych uruchamianych w związku z trudną sytuacją producentów rolnych w Polsce w 2023 r. (...)”.

(akta kontroli str. 947-964, 2520-2539, 2558-2944, 3892-3909, 5058-5059, 5078-5083, 5125-5129)

W ramach PROW 2014–2020, na mocy umowy zawartej 30 lipca 2019 r. pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Bankiem Gospodarstwa Krajowego (dalej: BGK) został utworzony Fundusz Gwarancji Rolnych. Celem jego powołania i funkcjonowania było wsparcie gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego w dostępie do finansowania poprzez zwiększenie możliwości uzyskania komercyjnych źródeł finansowania inwestycji planowanych przez te podmioty. W ramach tego Funduszu, BGK (za pośrednictwem banków kredytujących) przyznawał gwarancje stanowiące zabezpieczenie do 80% kwoty niespłaconego kapitału kredytu inwestycyjnego lub obrotowego, udzielonego przez bank kredytujący przedsiębiorcom działającym w sektorze rolnym, oraz udzielał dopłat do oprocentowania kredytów obrotowych.

Do dnia 31 grudnia 2023 r. BGK złożył do ARiMR siedem wniosków o płatność na kwotę ogółem 544 992 tys. zł, w tym w 2023 r. jeden wniosek o płatność na kwotę 116 944 tys. zł, które zostały pozytywnie zweryfikowane i zostały zrealizowane płatności. Do dnia 31 grudnia 2023 r. banki kredytujące wsparły kredytami 10 631 ostatecznych odbiorców. Łączna kwota wkładów wsparcia wypłacona ostatecznym odbiorcom wyniosła 555 957,9 tys. zł, z tego: kwota gwarancji do kredytów 485 474,2 tys. zł, kwota dopłat do oprocentowania kredytów 70 483,7 tys. zł. Limit środków przeznaczonych na ww. cel wyniósł 119 000 tys. euro (w tym limit środków krajowych 43 280,3 tys. euro i limit środków EFRROW przeznaczonych na ten cel w programie 75 719,7 tys. euro). Limit środków EFRROW w PROW 2014–2020 w ramach ww. celu na koniec 2023 r. został wykorzystany ogółem w 99,4%.

³⁶ Zgodnie z zasadą n+3 Komisja Europejska automatycznie anuluje część zobowiązania budżetowego, która nie zostanie wykorzystana do końca trzeciego roku następującego po roku, w którym podjęto zobowiązanie budżetowe.

³⁷ Instrument UE na rzecz Odbudowy lub Europejski Instrument Odbudowy.

Agencja w grudniu 2023 r. zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwotę środków w wysokości 57 800 tys. zł niewykorzystanych na współfinansowanie programów UE z budżetu państwa oraz 110 390 tys. zł jako finansowanie unijne ze środków budżetu europejskiego na realizację WPR – w celu dokonania blokowania planowanych wydatków.

Powyższe środki zostały zablokowane decyzjami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 28 grudnia 2023 r. (budżet środków europejskich) i decyzją z 29 grudnia 2023 r. (budżet państwa).

W ramach priorytetów 1-3 i 5-7 PO Ryby 2014–2020 wdrażanych przez Agencję, a także w ramach priorytetu 7 (Pomoc techniczna), gdzie Agencja pełni rolę Instytucji Zarządzającej, w 2023 r. złożonych zostało 2024 wniosków o przyznanie pomocy, podpisano 2867 umów oraz zrealizowano 3677 płatności na kwotę 569 053,5 tys. zł³⁸, z tego 422 055 tys. zł ze środków budżetu środków europejskich (wydatki refundowane z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego – dalej: EFMR) oraz 146 998,5 tys. zł ze środków budżetu państwa, jako współfinansowanie krajowe.

W ramach PO Ryby 2014–2020 na ww. cele, w 2023 r. wydatkowano 634 169,2 tys. zł, z tego 477 403,3 tys. zł z budżetu środków europejskich, tj. o 220 107 tys. zł więcej niż w 2022 r. (257 296,3 tys. zł) oraz 156 765,9 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie ze środków krajowych, tj. więcej o 79 631,5 tys. zł niż w 2022 r. (77 134,4 tys. zł).

Limit środków EFMR na 2020 r. (do wykorzystania zgodnie z zasadą n+3 do końca 2023 r.) w wysokości 74 560,4 tys. euro został wykorzystany w 100%. Przy wyliczaniu wykorzystania limitu środków EFMR wzięto pod uwagę: wartość płatności zaliczkowych KE należnych Polsce do końca 2023 r. oraz wartość złożonych do KE Wniosków o płatność a także Zbiorcze poświadczenia wydatków do wniosku o płatność okresową od Instytucji Pośredniczącej ARiMR do Instytucji Zarządzającej nr 36 i 37. Na koniec 2023 r. wykorzystanie limitu programowego w wysokości 531 219,5 tys. euro kształtował się na poziomie 87,4%.

Prezes ARiMR wyjaśnił, m.in. że „(..) Odchylenia w wydatkach w ramach PO „Rybacko i Morze” na lata 2014–2020 (dalej: PO RiM) między poszczególnymi latami są jak najbardziej uzasadnione i racjonalnie umotywowane, gdyż wypłata środków w ramach poszczególnych priorytetów i działań uzależniona jest przede wszystkim od zaplanowanych przez Instytucję Zarządzającą naborów wniosków o dofinansowanie, jak również harmonogramów składania przez beneficjenta wniosków o płatność, które zostały określone w podpisanych umowach o dofinansowanie. (...) Powyższe wynika z faktu uruchomienia w grudniu 2022 r. oraz w 2023 r. naborów interwencyjnych w ramach działania 5.3, dotyczących wsparcia w sektorze rybołówstwa i akwakultury w związku z zakłóceniami rynku spowodowanymi prowadzoną przez Rosję wojną przeciwko Ukrainie. Łączna kwota wydatków poniesionych w 2023 r. (część UE i krajowa razem) dla naborów „wojennych” wyniosła 262,8 mln zł. Ze względu na interwencyjny charakter powyższego instrumentu, bezpośrednio po podpisaniu umowy następowała wypłata środków, co powodowało, że od momentu złożenia wniosku o dofinansowanie do momentu wypłaty środków upływało niewiele czasu. Wzrost wydatków w odniesieniu do działania 1.10 „Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej” wynika z uruchomienia w dniu 14 kwietnia 2023 r. naboru wniosków o dofinansowanie, w ramach którego przyznawano pomoc finansową w

³⁸ Dane dotyczące realizacji PO Ryby 2014-2020 przedstawione zostały bez priorytetu 4 „Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej”, gdyż ten priorytet realizują jednostki samorządu terytorialnego.

formie rekompensaty w związku z zaprzestaniem działalności połowowej. Łączna kwota wydatków poniesionych w roku 2023 (część UE i KR razem) dla ww. działania wyniosła niespełna 20 mln zł. Dodatkowo należy podkreślić, że 2023 r. był ostatnim, w którym kontraktowano środki w ramach PO RiM, co również miało znaczący wpływ na intensyfikację prac nad końcowym rozliczeniem projektów, a tym samym spotęgowaną ilość wypłat (...)."

(akta kontroli 2844-2943, 2952-3059, 3211-3408, 3737-3769, 3821-3881, 5073-5077, 5129-5132)

Szczegółowym badaniem objęto 30 płatności zrealizowanych przez ARiMR środków budżetu środków europejskich w łącznej kwocie 235 534,5 tys. zł, tj. 1,2% łącznej kwoty wydatków z budżetu środków europejskich zrealizowanych przez Agencję w 2023 r. w ramach I filara WPR, PROW 2014–2020 i PO Ryby 2014–2020 (20 336 940,1 tys. zł).

Doboru próby dokonano na podstawie wygenerowanych z systemu księgowego zapisów dotyczących zrealizowanych przez Agencję wydatków z wyżej wymienionych tytułów. Dobór próby był celowy, według najwyższych kwotowo wydatków i udziału wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w 2023 r. w ramach I filara WPR, PROW 2014–2020 i PO Ryby 2014–2020 wynoszących odpowiednio 70%, 28,9%, 1,1%.

Było to 20 płatności z I filara WPR na łączną kwotę 65 002,2 tys. zł stanowiącą 0,5% zrealizowanych w 2023 r. wydatków z budżetu środków europejskich w ramach tego filaru (13 795 381,1 tys. zł), osiem największych wydatków z PROW 2014–2020 na łączną kwotę 101 188,4 tys. zł, stanowiących 1,7% wszystkich zrealizowanych w 2023 r. wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu, tj. 6 064 155,8 tys. zł i dwa największe wydatki z PO Ryby 2014–2020 na kwotę 14 272,9 tys. zł stanowiącą 3% zrealizowanych w 2023 r. wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w ramach tego programu, tj. 477 403,3 tys. zł.

Płatności podlegające finansowaniu z budżetu Unii Europejskiej dokonywane były prawidłowo. Ich realizacja następowała – w przypadku środków na realizację WPR zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej, oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027³⁹, a w przypadku środków na PO Ryby 2014–2020 – zgodnie z art. 188 ufp. Ponadto zbadane płatności dokonywane były również zgodnie z procedurami wewnętrznymi Agencji.

(akta kontroli str. 3918-3930, 5084-5085)

Na koniec 2023 r. należności brutto ARiMR z tytułu realizacji zadań w ramach programów finansowanych z udziałem środków UE wyniosły 2 371 812 tys. zł i były wyższe o 282 141,7 tys. zł (tj. o 13,5%) w porównaniu do stanu na koniec 2022 r. (2 089 670,3 tys. zł).

Należności brutto na koniec 2023 r. obejmowały m.in. należności:

- WPR – 1 925 437,1 tys. zł i wzrosły o 4,5% w stosunku do stanu na koniec 2022 r. (1 842 561,8 tys. zł), w tym:
  - I filar WPR (środki EFRG) – 1 529 975,2 tys. zł (w 2022 r. – 1 493 885 tys. zł), tj. wzrost o 2,4%;
  - PROW 2007–2013 (środki EFRROW) – 223 468,5 tys. zł (w 2022 r. – 213 959,9 tys. zł), tj. wzrost o 4,4%;

³⁹ Dz. U. poz. 1171.

- PROW 2014–2020 (środki EFRROW) – 137 968,6 tys. zł (w 2022 r. – 99 569,8 tys. zł), tj. wzrost o 38,6%;
- PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013 – 293 164,7 tys. zł (w 2022 r. 103 766,2 tys. zł), tj. wzrosły o 182,5% w stosunku do należności na koniec 2022 r.

Na koniec 2023 r. Agencja dokonała odpisów aktualizujących należności ogółem w kwocie 2 150 991,6 tys. zł. Po uwzględnieniu tych odpisów, stan należności netto z ww. tytułów na 31 grudnia 2023 r. wyniósł łącznie 220 820,4 tys. zł.

P.o. Zastępcy Dyrektora Departamentu Zarządzania Należnościami wyjaśniła m.in., że: „na wzrost należności w ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa (...) 2007–2013” o 182,5% miało wpływ zarejestrowanie w Księdze Dłużników dwóch nowych zgłoszeń ZW-1 z łącznym saldem należności wynoszącym na dzień 31 grudnia 2023 r. 149 112,9 tys. zł oraz naliczanie odsetek od należności; na wzrost stanu należności w ramach PROW 2014–2020 o 38,6% miało wpływ zarejestrowanie w Księdze Dłużników dwóch spraw z przedziału powyżej 500 tys. zł, na łączną kwotę 1822,4 tys. zł oraz 128 spraw z przedziału 100–499 tys. zł na łączną kwotę 21 475,5 tys. zł oraz naliczanie odsetek od należności pozostających do spłaty”.

W 2023 r. Agencja umorzyła należności z tytułu WPR obejmujące 128 decyzji na łączną kwotę 275,1 tys. zł.

W 2023 r. Agencja zastosowała ulgi w spłacie należności w postaci rozłożenia spłaty należności na raty lub odroczenia terminu płatności dla 514 decyzji na łączną kwotę 30 395,4 tys. zł, w tym: z tytułu należności WPR – rozłożonych na raty lub z odroczonym terminem płatności było 505 decyzji na łączną kwotę 28 729,4 tys. zł, z tytułu należności w ramach SPO „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004–2006” – rozłożonych na raty lub z odroczonym terminem płatności było sześć decyzji na łączną kwotę 56,3 tys. zł, z tytułu należności w ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” – jedna decyzja na kwotę 604,6 tys. zł, z tytułu należności w ramach PO Ryby 2014–2020 – dwie decyzje na łączną kwotę 494,1 tys. zł.

Dyrektor Departamentu Zarządzania Należnościami wyjaśniła, że „Departament Zarządzania Należnościami ARiMR na bieżąco wprowadza nowe instrumenty monitorujące proces odzyskiwania należności oraz aktualizuje wewnętrzne książki procedur zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, jak również w zakresie wdrożenia zaleceń i rekomendacji wydanych przez organy kontrolne i audytowe.

Ponadto DZN ARiMR cyklicznie, nie rzadziej niż dwa razy w miesiącu, sporządza zestawienie aktywnych spraw windykacyjnych, które przekazywane jest do komórek organizacyjnych ARiMR odpowiedzialnych zarówno za proces rejestracji należności w Księdze Dłużników, jak również za prowadzenie postępowań w tych sprawach. Zestawienie zawierające informacje o zdarzeniach windykacyjnych, zaewidencjonowanych na sprawach w Księdze Dłużników, sporządzane jest w celu bieżącego monitoringu należności oraz analizy spraw m.in. pod kątem konieczności wystawienia tytułów wykonawczych w sprawie, kierowania pism do urzędów skarbowych w zakresie prowadzonych postępowań egzekucyjnych oraz podejmowania innych czynności w sprawie mających na celu odzyskanie należności, jak również zapobieganie przed ich przedawnieniem z winy ARiMR (...).”

(akta kontroli str. 3103-3122)

W 2023 r. nastąpiły dwie wypłaty z tytułu pomocy finansowej dla dwóch wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw za dotychczas nierozliczone okresy

realizacji inwestycji ujętych w zatwierdzonym planie dochodzenia do uznania. Pomoc dotyczyła podmiotów, które mają obecnie status uznanych organizacji producentów. Wpłaty dokonane zostały w związku z umorzeniem przez prokuraturę w 2022 r. śledztw w sprawie tych podmiotów. Pomoc ta wyniosła i została wypłacona w kwocie 4110,9 tys. zł odpowiednio: na pokrycie kosztów utworzenia i działalności grupy wynosiła 137,5 tys. zł, natomiast na pokrycie kosztów inwestycji kwota pomocy wyniosła 3 973,4 tys. zł

P.o. Dyrektor Departamentu Rynków Rolnych wyjaśniła, że „(...) wszystkie wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw zakończyły realizację swoich planów dochodzenia do uznania w 2018 r. W 2019 r. został złożony ostatni wniosek na pokrycie kosztów związanych z utworzeniem grupy producentów i prowadzeniem działalności administracyjnej oraz na pokrycie części kwalifikowanych kosztów inwestycji ujętych w zatwierdzonym planie dochodzenia do uznania. W kolejnych latach mogą być dokonywane ewentualne wypłaty z tytułu spraw, które zostały zawieszony w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego, spraw odwoławczych oraz po wyrokach sądów administracyjnych (...)”.

W 2023 r. o przyznanie pomocy finansowej na dofinansowanie funduszu operacyjnego z tytułu realizacji programu operacyjnego wnioskowało do ARiMR 12 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw.

W 2023 r. ARiMR wydała 23 decyzje w sprawie przyznania pomocy finansowej na dofinansowanie funduszu operacyjnego dla 12 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw, w wysokości ogółem – 19 101,8 tys. zł. Pomoc finansowa na dofinansowanie funduszu operacyjnego z tytułu realizacji programu operacyjnego w 100% finansowana była ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (EFRG).

(akta kontroli str. 3882-3883)

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. należności wymagalne od grup producentów owoców i warzyw dla Agencji wyniosły 1 070 937,3 tys. zł i były wyższe o 0,2% od należności na koniec 2022 r. (1 068 289,4 tys. zł), w tym z następujących tytułów:

- naruszenia zobowiązań niezbywania i nieudostępniania inwestycji objętych pomocą finansową,
- uniemożliwienia przeprowadzenia kontroli na miejscu w zakresie zobowiązań,
- cofnięcia wstępnego uznania w związku z niespełnieniem kryteriów uznania za grupę producentów owoców i warzyw,
- stworzenia sztucznych warunków do uzyskania pomocy finansowej,
- stwierdzenia nieważności decyzji o wstępnym uznaniu,
- zrealizowania inwestycji po okresie rozliczeniowym,
- braku dostosowania inwestycji do wielkości produkcji owoców i warzyw uzyskanej w ostatnim roku realizacji planu dochodzenia do uznania,
- stwierdzenia przez Krajową Administrację Skarbową występowania powiązań pomiędzy członkami grupy producentów owoców i warzyw,
- niezyskania statusu uznanej organizacji producentów po zakończeniu realizacji planu dochodzenia do uznania (odmowa uznania za organizację lub brak złożenia wniosku o uznanie za organizację),
- stwierdzenia niespełnienia kryteriów uznania za organizację producentów w ramach postępowania stwierdzającego nieważność decyzji o uznaniu.

W kwocie należności wymagalnych od grup producentów wg stanu na koniec 2023 r. ujęte były należności w wysokości 91 931 tys. zł ustalone w wyniku negatywnej weryfikacji ex post wniosków o przyznanie pomocy finansowej w ramach planu

działań naprawczych⁴⁰ z tytułu zawyżenia wartości inwestycji, uwzględnienia w wartości produkcji sprzedanej kosztów transportu zewnętrznego oraz stwierdzenia sztucznych warunków do otrzymania pomocy finansowej. Należności te wynikały z decyzji wydanych w trybie wznowienia postępowania lub wydanych na podstawie art. 29 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Według stanu nadziej 31 grudnia 2023 r. grupy producenckie złożyły 12 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W ośmiu sprawach sąd uwzględnił skargi, a w czterech przypadkach je oddalił. Do wszystkich spraw zostały wniesione skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W jednym przypadku sąd oddalił skargę kasacyjną wniesioną przez ARiMR, a w 11 przypadkach, skargi złożone przez grupy producenckie i Prezesa ARiMR oczekiwały na rozpatrzenie.

P.o. Dyrektor Departamentu Rynków Rolnych wyjaśniła m.in., że „(...) brak jednolitego stanowiska WSA w Warszawie w zakresie wykładni przepisu art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 2988/95⁴¹. Z jednej strony sądy uchylając decyzje ARiMR stwierdzały, że podwójny termin czteroletni był maksymalnym terminem na dochodzenie nienależnie pobranych płatności, z drugiej strony sąd WSA oddalając skargi grup, stał na stanowisku, że ostatecznym terminem na rozpoczęcie dochodzenia nienależnie pobranych płatności (pomocy) był termin zakończenia okresu programowania i od tego wszczęcia liczony być powinien termin czteroletni, który mógł być podwojony. Fakt powyższej rozbieżności na poziomie sądów pierwszej instancji skutkował wnoszeniem zarówno ze strony grup jak i Prezesa ARiMR skarg kasacyjnych do NSA w celu ustalenia ostatecznego stanowiska w zakresie wykładni art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 2988/95. W tej chwili również na etapie NSA nie wyklarowało się też jednolite orzecznictwo w powyższym zakresie, gdyż sąd zdążył się dotychczas wypowiedzieć tylko w jednej sprawie (...)”.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że w odniesieniu do należności ustalonych w trybie art. 29 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zachodzi ryzyko ich przedawnienia, o czym NIK wskazała już w kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r.

(akta kontroli str. 3409-3510, 4527-4553)

Kwota zobowiązań z tytułu realizacji programów z udziałem środków UE na koniec 2023 r. wyniosła łącznie 144 278,8 tys. zł i była niższa o 96 219,7 tys. zł, tj. o 40% od zobowiązań na 31 grudnia 2022 r. (240 498,5 tys. zł). Dyrektor Departamentu Księgowości w ARiMR wyjaśniła, że „Departament Księgowości prowadzi na bieżąco w księgach rachunkowych prowadzonych dla programów unijnych ewidencję księgową dowodów księgowych otrzymanych i zautoryzowanych przez jednostki autoryzujące ARiMR zgodnie z obowiązującymi terminami określonymi w Książkach Procedur Księgowych. Dowody księgowe są tworzone i zatwierdzane w Biurach Powiatowych, Oddziałach Regionalnych, Urzędach Marszałkowskich oraz KOWR a następnie przekazywane do Departamentu Księgowości. (...) Wobec powyższego spadek stanu zobowiązań w ramach programów unijnych, dotyczący w szczególności spadku stanu zobowiązań w zakresie rozrachunków z beneficjentami, ujętych w ewidencji księgowej na dzień 31.12.2023 r., wynikał z mniejszej niż w roku ubiegłym

⁴⁰ „Plan działań naprawczych w mechanizmie pomocy finansowej dla wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw”, realizowany przez Polskę od grudnia 2014 r., dotyczył podmiotów, które uzyskały status wstępnie uznanej grupy producentów począwszy od 1 stycznia 2009 r.

⁴¹ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. UE L 312 z 23.12.1995, str.1).

ilości dowodów źródłowych przekazanych przez jednostki autoryzujące w grudniu 2023 r. (...).”

Wszystkie zobowiązania Agencji z tytułu programów realizowanych z udziałem środków UE były zobowiązaniami krótkoterminowymi i nie były wymagalne.

(akta kontroli str. 3106-3108, 4141-4143)

Zgodnie z obowiązującymi procedurami, Agencja w 2023 r. przekazała do MRiRW raporty sporządzane na potrzeby sprawozdawczości krajowej o zrealizowanych płatnościach w danym miesiącu, z podziałem na finansowanie i współfinansowanie, w tym podatek od towarów i usług – VAT, oraz z podziałem na środki EFRG i EFRROW, tj.:

- miesięczne sprawozdanie z realizacji wydatków na wspólną politykę rolną – sporządzone zgodnie z § 13 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej⁴²,
- miesięczne sprawozdanie o wysokości środków odzyskanych w ramach wspólnej polityki rolnej” – zgodnie z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej,
- roczne rozliczenie środków otrzymanych i wydatkowanych na finansowanie i współfinansowanie Wspólnej Polityki Rolnej (§ 13 ust.4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej) w zakresie EFRG za rok kalendarzowy 2023.

(akta kontroli str. 3892-3908, 5265-5278)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego w 2023 r. przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz realizację zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej.

Agencja dokonywała prawidłowo zmian planu finansowego. Badanie próby należności przeterminowanych oraz wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego nie wykazało nieprawidłowości. W 2023 r. prawidłowo gospodarowano wolnymi środkami. W wyniku szczegółowej kontroli próby zrealizowanych wydatków na zadania finansowane z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2 Sprawozdawczość

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania przez ARiMR następujących sprawozdań:

- z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2023 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za 2023 r.;
- z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2023 r.;
- z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2023 r. (Rb-BZ2);
- o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2023 r. (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione

⁴² Dz.U. z 2017 r., poz. 2235.

sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli str. 3123-3210, 4569-4667)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**OCENA
CZĄSTKOWA**

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania sporządzane były prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

V. Wniosek

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosku.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁴³ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 19 kwietnia 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
p.o. Dyrektor
Marek Adamiak

Kontrolerzy

/-/

Juliusz Rzeszotarski
Główny specjalista kp.

/-/

Katarzyna Goławska
Specjalista kp.

/-/

⁴³ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

Katarzyna Wysocka
Doradca ekonomiczny
/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał Marek Adamiak p.o. Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Najwyższej Izbie Kontroli.

*p.o. Dyrektor Departamentu
Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Marek Adamiak
/podpisano elektronicznie/*